

Regeringens proposition 2009/10:236

Vertikala konkurrensbegränsande avtal

Prop.
2009/10:236

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 17 juni 2010

Maud Olofsson

Eskil Erlandsson
(Näringsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen behandlas vissa konkurrensrättsliga frågor som gäller samarbeten mellan företag i olika handelsled, t.ex. mellan tillverkare och detaljist, s.k. vertikala avtal. I propositionen föreslås dels att lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal anpassas till EU-kommissionens förordning (EU) nr 330/2010 av den 20 april 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden, dels att lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn anpassas till EU-kommissionens förordning (EU) nr 461/2010 av den 27 maj 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn. Genom anpassningen kommer samma materiella regler att gälla för bedömningen av konkurrensbegränsande vertikala avtal, oavsett om svensk konkurrensrätt eller EU:s konkurrensrätt är tillämplig i det enskilda fallet.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2011.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	4
2	Lagtext.....	5
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal.....	5
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn.....	6
3	Ärendet och dess beredning.....	7
4	Konkurrensreglerna.....	8
4.1	Allmänt om konkurrenslagen (2008:579).....	8
4.2	Förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete.....	9
4.3	Undantag från förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete mellan företag.....	10
4.3.1	Undantag i enskilda fall.....	10
4.3.2	Gruppundantag.....	11
4.3.3	Legalundantag inom jordbrukssektorn och taxinäringen.....	12
4.4	Förhållandet mellan den svenska konkurrensrätten och EU-rätten.....	13
5	Ett nytt gruppundantag för vertikala avtal.....	14
5.1	Gällande ordning.....	14
5.1.1	Lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal.....	14
5.1.2	Kommissionens förordning (EG) nr 2790/1999.....	15
5.2	Kommissionens nya förordning om gruppundantag för vertikala avtal.....	16
5.2.1	Inledning.....	16
5.2.2	Förordningens omfattning.....	16
5.2.3	Villkor för undantag.....	17
5.2.4	Övriga bestämmelser.....	18
5.3	Förslag till ändring i lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal.....	19
5.4	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	21
6	Ett nytt gruppundantag för vissa avtal inom motorfordonssektorn.....	22
6.1	Gällande ordning.....	22
6.1.1	Lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn.....	22
6.1.2	Kommissionens förordning (EG) nr 1400/2002.....	23
6.2	Kommissionens nya förordning om gruppundantag för vertikala avtal inom motorfordonssektorn.....	23

6.2.1	Inledning.....	23	Prop. 2009/10:236
6.2.2	Förordningens omfattning	24	
6.3	Förslag till ändring i lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn.....	26	
6.4	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	27	
7	Konsekvenser	28	
8	Författningskommentar	29	
8.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal.....	29	
8.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn.....	30	
Bilaga 1	Lagförslag i promemorian Förslag till lag om ändring i lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal	32	
Bilaga 2	Förteckning över remissinstanserna.....	33	
Bilaga 3	Kommissionens förordning (EU) nr 330/2010 av den 20 april 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden	34	
Bilaga 4	Lagförslag i promemorian Förslag till lag om ändring i lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn	41	
Bilaga 5	Förteckning över remissinstanserna.....	46	
Bilaga 6	Kommissionens förordning (EU) nr 461/2010 av den 27 maj 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn	47	
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 juni 2010.....	53	

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2009/10:236

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal,

2. lag om ändring i lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn.

Regeringen lämnar följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

I fråga om avtalen tillämpas bestämmelserna i kommissionens förordning (EG) nr 2790/1999 av den 22 december 1999 om tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden på motsvarande sätt, med undantag av artiklarna 2.1, 6–8 samt 12 och 13. Dock ska i artikel 1 c) ”gemenskapen” ersättas med ”Sverige” samt i artikel 1 g) ”artikel 81.1 i fördraget” och i artikel 2.2 ”artikel 81” ersättas med ”2 kap. 1 § konkurrenslagen (2008:579)”. Vidare ska hänvisningar till undantaget i artikel 2 avse 2 § i förening med 1 §.

I fråga om avtalen tillämpas bestämmelserna i kommissionens förordning (EU) nr 330/2010 av den 20 april 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden¹ på motsvarande sätt, med undantag av artiklarna 2.1, 6, 9 och 10. Dock ska i artikel 1 b och h ”artikel 101.1 i fördraget” och i artikel 2.2 ”artikel 101 i fördraget” ersättas med ”2 kap. 1 § konkurrenslagen (2008:579)”. Vidare ska hänvisningar till undantaget i artikel 2 avse 2 § i förening med 1 §.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

2. Äldre föreskrifter gäller till utgången av maj 2011 för avtal som var i kraft den 1 januari 2011. Äldre föreskrifter gäller dock inte för avtal som vid den tidpunkten uppfyller villkoren för gruppundantag enligt de nya föreskrifterna.

¹ EUT L 102, 23.4.2010, s. 1 (Celex 32010R0330).

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn

Prop. 2009/10:236

Härigenom föreskrivs att 1 och 3 §§ lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Denna lag tillämpas på vertikala avtal, om de avser *villkoren för parternas inköp, försäljning eller återförsäljning av nya motorfordon, reservdelar för motorfordon eller reparations- och underhållstjänster för motorfordon.*

Bestämmelsen i 1 kap. 6 § konkurrenslagen (2008:579) ska även tillämpas på avtal enligt denna lag.

I fråga om avtalen tillämpas bestämmelserna i kommissionens förordning (EG) nr 1400/2002 av den 31 juli 2002 om tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn på motsvarande sätt, med undantag av artiklarna 2.1, 6 och 7 samt 10–12. Dock ska i artikel 1.1 d ”artikel 81.1 i fördraget” och i artikel 2.2 a ”artikel 81” ersättas med ”2 kap. 1 § konkurrenslagen (2008:579)” samt i artikel 1.1 e ”den gemensamma marknaden” ersättas med ”Sverige”. Vidare ska hänvisningar till undantaget avse 2 § i förening med 1 §.

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag tillämpas på vertikala avtal, om de avser *de villkor enligt vilka parterna kan köpa, sälja eller återförsälja reservdelar till motorfordon eller tillhandahålla reparations- och underhållstjänster för motorfordon.*

3 §

I fråga om avtalen tillämpas bestämmelserna i kommissionens förordning (EU) nr 461/2010 av den 27 maj 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn¹ på motsvarande sätt, med undantag av artiklarna 2–4 och 6–8. Dock ska hänvisningar till undantaget avse 2 § i förening med 1 §.

För avtalen gäller att kraven för undantag enligt lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal ska vara uppfyllda.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

2. Äldre föreskrifter gäller till utgången av maj 2013 för vertikala avtal, om de avser villkoren för parternas inköp, försäljning eller återförsäljning av nya motorfordon.

¹ EUT L 129, 28.5.2010, s. 52 (Celex 32010R0461).

Den 28 juli 2009 presenterade EU-kommissionen ett utkast till en ny reviderad förordning om gruppundantag om tillämpningen av artikel 81.3 (nu artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt) i fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden. Med anledning av utkastet utarbetades inom Näringsdepartementet en promemoria i syfte att anpassa lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal till kommissionens nya förordning. Promemorians lagförslag bifogas som *bilaga 1*. Promemorian remissbehandlades. En förteckning över remissinstanserna bifogas som *bilaga 2*. En sammanställning av remissynpunkterna finns tillgänglig i Näringsdepartementet (N2009/7619/MK). Den 20 april 2010 antog kommissionen förordning (EU) nr 330/2010 av den 20 april 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden. Förordningen bifogas som *bilaga 3*.

Den 31 maj 2008 redovisade kommissionen i en utvärderingsrapport sin syn på hur kommissionens förordning (EG) nr 1400/2002 av den 31 juli 2002 om tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn hade inverkat på branschpraxis och hur denna praxis påverkar konkurrensen på marknaden i EU. Den 22 juli 2009 antog kommissionen ett meddelande om den framtida konkurrensrättsliga ramen för motorfordonssektorn. Kommissionens meddelande redovisades för riksdagen den 2 oktober 2009 i en faktapromemoria (2009/10:FPM8).

Den 21 december 2009 presenterade kommissionen ett utkast till en ny reviderad förordning om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn. Med anledning av utkastet utarbetades inom Näringsdepartementet en promemoria i syfte att anpassa lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn till kommissionens nya förordning. Promemorians lagförslag bifogas som *bilaga 4*. Promemorian remissbehandlades. En förteckning över remissinstanserna bifogas som *bilaga 5*. En sammanställning av remissynpunkterna finns tillgänglig i Näringsdepartementet (N2010/2408/MK). Den 27 maj 2010 antog EU-kommissionen förordning (EU) nr 461/2010 av den 27 maj 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn. Förordningen bifogas som *bilaga 6*.

Lagrådet

Författningstekniskt och även i övrigt är förslagen till lagändringar av sådan beskaffenhet att regeringen bedömer att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

4.1 Allmänt om konkurrenslagen (2008:579)

Bakgrund

Den nuvarande konkurrenslagen trädde i kraft den 1 november 2008. Lagen utgör i stora delar en modernisering av den tidigare konkurrenslagen (1993:20) och många bestämmelser har överförts därifrån till 2008 års konkurrenslag, med viss språklig och redaktionell redigering.

Konkurrenslagens ändamål är att undanröja och motverka hinder för en effektiv konkurrens i fråga om produktion av och handel med varor, tjänster och andra nyttigheter. Lagen är tillämplig på alla företag i hela näringslivet och i fråga om all produktion av och handel med varor, tjänster och andra nyttigheter. Själva företagsbegreppet utgör emellertid en viss begränsning av tillämpningsområdet. Vidare framgår av konkurrenslagen att den inte ska tillämpas på avtal mellan arbetsgivare och arbetstagare om lön eller andra anställningsvillkor.

Konkurrenslagen bygger på den konkurrensrättsliga förbudsprincipen. Principen innebär att vissa konkurrensbegränsningar i sig är skadliga och därför ska vara förbjudna. Lagens materiella bestämmelser är utformade med EU-rätten som förebild. Avsikten är att konkurrenslagen i materiellt hänseende ska likna EU-rättens konkurrensregler så mycket som möjligt (jfr prop. 1992/93:56, s. 19).

Lagens materiella bestämmelser

De materiella bestämmelserna i konkurrenslagen är inriktade på att motverka tre slag av åtgärder som kan skada konkurrensens effektivitet, nämligen gemensamma förfaranden som omfattar flera aktörer på marknaden (2 kap. 1 §, förbud mot konkurrensbegränsande samarbete), ensidiga förfaranden (2 kap. 7 §, förbud mot missbruk av dominerande ställning) och strukturella åtgärder (4 kap. 1 §, förbud mot företagskoncentrationer). Konkurrenslagen innehåller också en regel som gör det möjligt att pröva konkurrenskonflikter som uppstår när staten, en kommun eller ett landsting säljer varor och tjänster på marknaden i konkurrens med privata aktörer (3 kap. 27 §, förbud mot konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet). Den regeln kompletterar förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete respektive missbruk av dominerande ställning.

Övervakning, sanktioner

Det är i första hand Konkurrensverket som har att vaka över konkurrenslagens efterlevnad. Konkurrensverket kan exempelvis ålägga företag att upphöra med överträdelser av förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete eller missbruk av dominerande ställning (3 kap. 1 §). Även företag som berörs av sådana överträdelser har vissa möjligheter att ansöka om förbud i domstol (3 kap. 2 §). Vid uppsåtliga eller oaktsamma överträdelser av förbuden kan Konkurrensverket hos

Stockholms tingsrätt ansöka om utdömande av konkurrenskadeavgift (3 kap. 5 §). Ett företag som uppsåtligt eller av oaktsamhet överträder något av dessa förbud kan förpliktas att ersätta den skada som därigenom uppkommer (3 kap. 25 §). Prop. 2009/10:236

4.2 Förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete

Förbudet i 2 kap. 1 § konkurrenslagen

Enligt 2 kap. 1 § konkurrenslagen är avtal mellan företag förbjudna om de har till syfte att hindra, begränsa eller snedvrیدا konkurrensen på marknaden på ett märkbart sätt eller om de ger ett sådant resultat. I paragrafens andra stycke ges exempel på avtal som typiskt sett är konkurrensbegränsande. Här nämns bl.a. avtal som innebär att försäljningspriser fastställs, produktion begränsas eller kontrolleras och marknader delas upp.

Förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete har sin motsvarighet i artikel 101.1 i EUF-fördraget.

Avtalskriteriet

För att förbudet i paragrafen ska vara tillämpligt krävs, i likhet med vad som gäller enligt EU-rätten, någon form av överenskommelse mellan två eller flera företag, det s.k. avtalskriteriet. Ett *avtal* kan ha formen av såväl formellt bindande muntliga eller skriftliga överenskommelser mellan två eller flera företag som arrangemang där ett företag gentemot ett annat frivilligt åtar sig att begränsa sin frihet att agera på marknaden (se t.ex. Marknadsdomstolens avgöranden, MD 2003:2).

Av 1 kap. 6 § konkurrenslagen framgår att vad som sägs om avtal i lagen också ska tillämpas på beslut av en sammanslutning av företag och samordnade förfaranden av företag. Med ett *beslut av en sammanslutning* av företag avses exempelvis beslut av en branschförening där föreningens stadgar ger möjlighet att fastställa eller ändra företagens beteende på marknaden. Även beslut som innebär rekommendationer att agera på visst sätt hör hit liksom en företagssammanslutnings faktiska agerande (MD 2005:5). Ett *samordnat förfarande* innebär att två eller flera företag utan direkt avtal tillämpar ett visst förfarande i samförstånd. Samförståndet behöver inte ha uppkommit genom uttryckliga muntliga eller skriftliga förklaringar. För att ett samordnat förfarande ska föreligga krävs det dock att direkta eller indirekta kontakter mellan företagen har förekommit (MD 2005:7). Det är alltså fråga om ett förfarande mellan företag som medvetet ersätter den fria konkurrensens risker med ett inbördes samarbete (MD 2009:11).

Konkurrensbegränsningskriteriet

Förbudsbestämmelsen träffar endast samarbeten mellan företag som har till syfte eller resultat att hindra, begränsa eller snedvrیدا konkurrensen. Ett samarbete vars syfte är konkurrensbegränsande är förbjudet i sig (se

t.ex. MD 2005:7). Det krävs i ett sådant fall inte att samarbetets effekter på marknaden påvisas. Om avtalet i sig inte har ett konkurrensbegränsande syfte, får i stället bedömas om det har ett sådant resultat. Vad som är resultatet av en konkurrensbegränsning avgörs i det enskilda fallet efter ett s.k. konkurrenstest, dvs. en närmare prövning av avtalets faktiska eller potentiella påverkan på konkurrensen på den relevanta marknaden.

Konkurrensbegränsande samarbeten delas vanligen upp i horisontella eller vertikala avtal. Med horisontella avtal avses samarbeten mellan företag som är verksamma i samma handelsled, dvs. som konkurrerar med varandra. Med vertikala avtal menas avtal mellan företag i olika handelsled i en distributionskedja, t.ex. mellan tillverkare och detaljist.

Märkbarhetskriteriet

En ytterligare förutsättning för att ett konkurrensbegränsande förfarande ska omfattas av förbudet är att det begränsar konkurrensen på ett märkbart sätt. Därvid har företagets marknadsandelar betydelse. Beräkningen av ett företags marknadsandel förutsätter att den relevanta marknaden avgränsas. Av praxis framgår att avtal mellan konkurrenter som har till syfte att fastställa priser eller att begränsa produktion eller försäljning eller att dela upp marknader eller inköpskällor i princip alltid är märkbart konkurrensbegränsande, oavsett företagets marknadsandelar (se t.ex. de förenade målen T-374 m.fl. European Night Services mot Europeiska kommissionen, REG 1998 II-3141, se även MD 2008:12).

Även andra omständigheter än företagets storlek och marknadsandelar har beaktats av Marknadsdomstolen vid bedömningen av om ett samarbete begränsar konkurrensen på ett märkbart sätt (se t.ex. MD 1997:5, 1997:11, 1997:15 och 2005:7).

Civilrättslig ogiltighet

Av bestämmelsen i 2 kap. 6 § konkurrenslagen framgår att avtal eller avtalsvillkor som är förbjudna enligt 2 kap. 1 § är civilrättsligt ogiltiga. Det innebär att avtalet eller villkoret inte kan göras gällande enligt sitt innehåll.

4.3 Undantag från förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete mellan företag

4.3.1 Undantag i enskilda fall

Det finns i 2 kap. 2 § konkurrenslagen en generell, alltid tillämplig, undantagsregel från förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete i 2 kap. 1 §. Av bestämmelsen framgår att förbudet i 2 kap. 1 § konkurrenslagen inte gäller för ett avtal som

1. bidrar till att förbättra produktionen eller distributionen eller till att främja tekniskt eller ekonomiskt framåtskridande,

2. tillförsäkrar konsumenterna en skäligen andel av den vinst som därigenom uppnås,
3. bara ålägger de berörda företagen begränsningar som är nödvändiga för att uppnå målet i 1, och
4. inte ger de berörda företagen möjlighet att sätta konkurrensen ur spel för en väsentlig del av nyttigheterna i fråga.

Paragrafen motsvarar artikel 101.3 i EUF-fördraget. En förutsättning för att bestämmelsen ska vara tillämplig är att avtalet omfattas av förbudet i 2 kap. 1 §. I likhet med vad som gäller inom EU-rätten måste samtliga de villkor som anges i bestämmelsen vara uppfyllda för att undantaget ska gälla.

Företagen har själva att bedöma om deras avtal eller förfaranden som de deltar i är förenliga med konkurrensreglerna. Det anses ankomma på den part som gör gällande att bestämmelserna om undantag är tillämpliga att också visa detta (jfr artikel 2 i rådets förordning nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpningen av artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget [EGT L 1, 4.1.2003, s. 1, Celex 32003R0001, numera artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget]).

EU-kommissionen har utfärdat ett tillkännagivande om riktlinjer för tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget (EUT C 101, 27.4.2004, s. 97, nu artikel 101.3 i EUF-fördraget). Riktlinjerna fastställer kommissionens tolkning av villkoren för undantag i artikel 101.3. De ger därmed vägledning om hur kommissionen kommer att tillämpa artikel 101 i enskilda ärenden. Riktlinjerna är inte bindande för domstolar och myndigheter i medlemsstaterna, men ett syfte är också att ge dem vägledning när de tillämpar artikel 101.1 och 101.3 i EUF-fördraget (p. 4).

4.3.2 Gruppundantag

Innebörd

Innebörden av ett gruppundantag är att vissa typer av avtal generellt undantas från förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete i 2 kap. 1 § konkurrenslagen. En stor andel av de avtal som faller under bestämmelsen om undantag i 2 kap. 2 § konkurrenslagen torde omfattas av olika gruppundantag.

Genom gruppundantaget får parterna i avtalet ett skydd mot ingripanden så länge som villkoren för undantag är uppfyllda. Regler av det slaget finns också inom EU-rätten där kommissionen bemyndigats att utfärda förordningar om gruppundantag från förbudet i artikel 101.1 i EUF-fördraget.

Ett gruppundantag påverkar inte tillämpningen av förbudet mot missbruk av dominerande ställning i 2 kap. 7 § konkurrenslagen. Motsvarande principer tillämpas även inom EU:s konkurrensrätt.

Särskilda gruppundantagslagar

Gruppundantagen regleras i särskilda lagar. I 2 kap. 3 § konkurrenslagen listas de gruppundantag som nu är i kraft. Där föreskrivs att från förbudet

i 1 § gäller undantag för sådana grupper av avtal (gruppundantag) som avses i Prop. 2009/10:236

1. lagen (2008:580) om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om viss taxisamverkan,
2. lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal,
3. lagen (2008:582) om gruppundantag för konkurrensbegränsande specialiseringsavtal,
4. lagen (2008:583) om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om forskning och utveckling,
5. lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn,
6. lagen (2008:585) om gruppundantag för vissa konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn, och
7. lagen (2008:586) om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om tekniköverföring.

Samtliga svenska gruppundantag, förutom det som avser taxisamverkan, har EU-rättslig motsvarighet.

Återkallelse av gruppundantag

I 2 kap. 3 § konkurrenslagen anges att om ett enskilt avtal är undantaget från förbudet i 1 § men avtalet har följder som är oförenliga med 2 §, får Konkurrensverket besluta att avtalet inte ska omfattas av gruppundantaget. Innebörden av ett sådant beslut är att parterna i avtalet inte åtnjuter det skydd mot ingripande, i form av t.ex. ett åläggande enligt 3 kap. 1 § konkurrenslagen, som gruppundantaget ger. Motsvarande bestämmelser gäller även inom EU-rätten för avtal som omfattas av någon förordning om gruppundantag som beslutats av kommissionen. Av artikel 29.2 i förordning (EG) nr 1/2003 följer att Konkurrensverket kan återkalla ett undantag för ett avtal som omfattas av en förordning om gruppundantag som kommissionen meddelat.

4.3.3 Legalundantag inom jordbrukssektorn och taxinäringen

Konkurrenslagen innehåller i 2 kap. 4–5 §§ särskilda bestämmelser för vissa former av samarbete mellan små företag, s.k. legalundantag. Det gäller samarbeten inom primära lantbruksföreningar, t.ex. enskilda lantbrukare, och vissa samarbeten mellan taxiföretag. Legalundantagen innebär att förbudet i 2 kap. 1 § konkurrenslagen inte är tillämpligt på ett samarbete om de förutsättningar som anges i de särskilda bestämmelserna är uppfyllda. Bestämmelserna om legalundantag ger parterna i avtalet ett skydd mot ingripanden på konkurrensrättslig grund. Undantaget påverkar dock inte tillämpningen av förbudet mot missbruk av dominerande ställning i 2 kap. 7 § konkurrenslagen.

Konkurrenslagen är, som tidigare nämnts, utformad med EU-rätten som förebild. Såvitt gäller reglerna rörande förbud mot konkurrensbegränsande samarbete i 2 kap. 1–2 §§ konkurrenslagen har de sin förebild i artikel 101.1 och 101.3 i EUF-fördraget.

En förutsättning för att tillämpa artikel 101 i EUF-fördraget är att handeln mellan medlemsstaterna påverkas. Samhandelskriteriet har tolkats vidsträckt; det räcker att påverkan på samhandeln är potentiell. Till följd av detta begränsar kriteriet inte EU-rättens tillämpning särskilt påtagligt. I tillkännagivandet Riktlinjer om begreppet påverkan på handeln i artikel 81 och 82 i fördraget (EUT C 101, 27.4.2004, s. 81, nu artikel 101 och 102 i EUF-fördraget) redovisar EU-kommissionen de principer som har utarbetats av unionsdomstolarna beträffande tolkningen av begreppet påverkan på handeln.

När det gäller tillämpningen av artikel 101 i EUF-fördraget är en av de viktigaste rättsakterna rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpningen av artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget (EGT L 1, 4.1.2003, s. 1, Celex 32003R0001, nu artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget). Av förordningen följer att det för Konkurrensverket och domstolarna finns en skyldighet att, om nationell konkurrensrätt tillämpas på avtal och förfaranden som kan påverka handeln mellan medlemsstaterna inom EU, tillämpa också artikel 101 och 102 i EUF-fördraget (artikel 3). Detta innebär att när en svensk domstol tillämpar t.ex. 2 kap. 1 § konkurrenslagen på ett avtal mellan två företag som kan påverka handeln mellan medlemsstater, är domstolen också skyldig att tillämpa artikel 101 i EUF-fördraget.

Förordning (EG) nr 1/2003 bygger på parallella kompetenser. Kommissionen och de nationella konkurrensmyndigheterna inom EU har behörighet att tillämpa artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget fullt ut beträffande avtal och förfaranden som kan påverka handeln mellan medlemsstaterna. I förordningen finns bestämmelser som syftar till att garantera en enhetlig tillämpning av unionens konkurrensregler. Förordning (EG) nr 1/2003 innehåller också regler om samarbete och kompetensfördelning mellan de nationella konkurrensmyndigheterna, domstolarna och kommissionen. I förordningen finns vidare de grundläggande reglerna avseende förfarandet vid kommissionen. De nationella konkurrensmyndigheterna inom EU och kommissionen ingår och samarbetar i nätverket European Competition Network (ECN).

EU-förordningar är direkt tillämpliga i medlemsstaterna från den dag de träder i kraft och behöver därför inte omsättas nationellt för att kunna tillämpas av nationella myndigheter och få effekt för enskilda.

5 Ett nytt gruppundantag för vertikala avtal

Prop. 2009/10:236

5.1 Gällande ordning

5.1.1 **Lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal**

Såsom angetts ovan föreskrivs i 2 kap. 3 § konkurrenslagen att sådana grupper av avtal som avses i lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal är undantagna från förbudet mot konkurrensbegränsade samarbete i 2 kap. 1 § konkurrenslagen.

Lagen om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal är enligt 1 § tillämplig på avtal som ingås mellan två eller flera företag vilka, inom ramen för avtalet, är verksamma i olika led i en produktions- eller distributionskedja, och som avser villkoren för parternas inköp, försäljning eller återförsäljning av vissa varor och tjänster. Dessa avtal mellan företag i olika handelsled betecknas vertikala avtal. Avtal som ingås mellan företag i samma handelsled, dvs. avtal mellan konkurrenter, kallas i allmänhet horisontella avtal. Sådana avtal omfattas i princip inte av lagen.

I 1 kap. 6 § konkurrenslagen jämföras avtal med beslut av en sammanslutning av företag och samordnade förfaranden mellan företag. Även sådana beslut och förfaranden omfattas av gruppundantagslagen.

Bestämmelser som undantar vertikala avtal från förbudet i 2 kap. 1 § konkurrenslagen finns i 2 § lagen om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal. I 2 § sägs att undantag gäller endast för sådana avtal som uppfyller förutsättningarna för undantag i den generella, alltid gällande, undantagsbestämmelsen i 2 kap. 2 § konkurrenslagen. Vidare finns en hänvisning till 2 kap. 3 § konkurrenslagen som innebär att Konkurrensverket i ett visst fall kan återkalla undantaget för ett enskilt avtal om avtalet har följder som är oförenliga med den generella undantagsbestämmelsen i 2 kap. 2 §. Trots att ett avtal omfattas av det skydd mot ingripanden som gruppundantaget ger, kan undantaget alltså återkallas om avtalet exempelvis inte bidrar till att förbättra distributionen av varor eller tjänster eller att konsumenterna inte tillförsäkras en skälig andel av den vinst som uppstår genom avtalet.

De närmare förutsättningarna för att ett avtal ska omfattas av lagen om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal återfinns i kommissionens förordning (EG) nr 2790/1999 av den 22 december 1999 om tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden (EGT L 336, 22.12.1999, s. 21, Celex 31999R2790). Lagens 3 § innehåller en hänvisning till förordningen. Där finns också vissa lagtekniska anpassningar av förordningens bestämmelser till svenska förhållanden.

För det fall ett vertikalt avtal inte uppfyller förutsättningarna för att omfattas av gruppundantaget får en prövning av avtalet ske på sedvanligt sätt, först mot kriterierna för förbud i 2 kap. 1 § och därefter mot undantagsbestämmelsen i 2 kap. 2 §. Att avtalet inte omfattas av gruppundantaget innebär alltså inte att avtalet är eller presumeras vara förbjudet enligt 2 kap. 1 § konkurrenslagen.

De närmare förutsättningarna och villkoren för att ett avtal mellan två företag i olika handelsled ska omfattas av lagen om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal regleras i kommissionens förordning (EG) nr 2790/1999. Detta framgår av lagens 3 §. Förordningen är tidsbegränsad. Den upphörde att gälla den 31 maj 2010. Nedan görs en kortfattad genomgång av de artiklar som är av betydelse för tillämpningen av gruppundantagslagen.

I artikel 1 finns vissa definitioner. Av artikel 2.2 framgår att förordningen, utöver vertikala konkurrensbegränsande avtal eller samordnade förfaranden mellan företag, även är tillämplig på vertikala avtal som ingås av en företagssammanslutning som uppfyller vissa villkor. I artikel 2.3 behandlas i vilken utsträckning gruppundantaget omfattar överlåtelse eller användning av immateriella rättigheter. Artikel 2.4 förklarar att vertikala avtal mellan konkurrerande företag inte omfattas av gruppundantaget med ett angivet undantag. I artikel 2.5 sägs slutligen att förordningen inte ska tillämpas på vertikala avtal som omfattas av någon annan förordning om gruppundantag.

Förordningen, som är relativt teknisk till sin natur, uppställer i artikel 3 och 4 i huvudsak följande alternativa krav för att ett avtal ska omfattas av gruppundantaget:

- Leverantörens marknadsandel får inte överstiga 30 procent av den relevanta marknaden på vilken denne säljer varor eller tjänster som omfattas av avtalet (artikel 3.1).
- Köparens marknadsandel får inte, om avtalet innehåller exklusiva leveransskyldigheter, överstiga 30 procent av den relevanta marknaden på vilken denne köper varor eller tjänster som omfattas av avtalet (artikel 3.2).
- Avtalet får inte syfta till att begränsa köparens möjligheter att bestämma försäljningspris, med undantag för leverantörens möjligheter att fastställa maximipris eller rekommenderat pris (artikel 4 a).
- Avtalet får inte syfta till att begränsa marknaden för köparen med vissa angivna undantag (artikel 4 b–e).

Om ett vertikalt avtal inte uppfyller dessa krav, faller avtalet utanför gruppundantaget. Parterna i avtalet åtnjuter därmed inte det skydd som gruppundantaget ger. Såsom anges ovan innebär detta dock inte att avtalet är förbjudet, utan parterna måste ta ställning till om avtalet bl.a. uppfyller de villkor för undantag som finns i 2 kap. 2 § konkurrenslagen.

I kommissionens förordning föreskrivs i artikel 5 att vissa skyldigheter inte omfattas av gruppundantaget. Här är det fråga om skyldigheter som direkt eller indirekt

- a) utgör konkurrensklausuler, med vissa undantag (artikel 5 a),
- b) föranleder köparen att efter det att avtalet löpt ut inte tillverka, köpa, sälja eller återförsälja varor eller tjänster, med vissa undantag (artikel 5 b), eller
- c) ålägger medlemmar i ett selektivt distributionssystem att inte sälja vissa av konkurrerande leverantörers varumärken (artikel 5 c).

För det fall ett vertikalt avtal innehåller skyldigheter av det nämnda slaget, omfattas inte skyldigheten av gruppundantaget. Avtalet i övrigt

omfattas dock av gruppundantaget, förutsatt att övriga krav i förordningen är uppfyllda.

Såsom framgått ovan är företagens marknadsandel av väsentlig betydelse för bedömningen av om avtalet omfattas av gruppundantaget eller ej. Artikel 9–11 i förordningen innehåller detaljerade bestämmelser om hur marknadsandelarna ska fastställas. I artikel 9 c–e finns specialregler att tillämpa vid mindre överskridande av marknadsandelströskeln om 30 procent i artikel 3.

5.2 Kommissionens nya förordning om gruppundantag för vertikala avtal

5.2.1 Inledning

Den 20 april 2010 antog EU-kommissionen förordning (EU) nr 330/2010 av den 20 april 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden (EUT L 102, 23.4.2010, s. 1, Celex 32010R0330). Samtidigt antog kommissionen ett tillkännagivande om riktlinjer om vertikala begränsningar (EUT C 130, 19.5.2010, s. 1). I riktlinjerna anger kommissionen de principer som bör tillämpas för bedömningen av vertikala avtal enligt artikel 101 i EUF-fördraget.

Förordningen finns som bilaga 3 till denna proposition. Nedan beskrivs huvuddragen i förordningen. I övrigt hänvisas till bilagan. Redan nu bör dock framhållas att den nya förordning om gruppundantag för vertikala avtal i allt väsentligt bygger på förordning (EG) nr 2790/1999.

5.2.2 Förordningens omfattning

Definitioner

Artikel 1 innehåller definitioner av uttryck och begrepp som används i förordningen. Här definieras exempelvis uttrycket vertikalt avtal och vertikal begränsning samt vad som avses med uttrycken konkurrens-klausul och selektivt distributionssystem.

Undantaget för konkurrensbegränsande vertikala avtal

I artikel 2.1 förklaras att artikel 101.1 i EUF-fördraget inte är tillämplig på vertikala avtal som innehåller vertikala begränsningar. Av artikel 2.2 följer att gruppundantaget omfattar vertikala avtal som ingås mellan en sammanslutning av företag och dess medlemmar, eller mellan en sådan sammanslutning och dess leverantörer, endast om alla medlemmar är detaljister för varor och ingen enskild medlem i sammanslutningen, tillsammans med dess anslutna företag, har en sammanlagd årsomsättning som överstiger 50 miljoner euro. I artikel 2.3 finns en särskild reglering om överlåtelse till köparen m.m. av immateriella rättigheter. Artikel 2.4 anger att undantaget inte ska tillämpas på vertikala avtal som ingås mellan konkurrerande företag, utom i vissa fall och under särskilda

föresättningar. I artikel 2.5 sägs att gruppundantagsförordningen inte ska tillämpas på vertikala avtal vars innehåll omfattas av någon annan gruppundantagsförordning, om inte annat föreskrivs i en sådan förordning.

5.2.3 Villkor för undantag

Tröskel för marknadsandelar m.m.

Artikel 3 innehåller bestämmelser om vilka marknadsandelströsklar som ska tillämpas för undantaget. I artikel 3.1 föreskrivs att undantaget i artikel 2 ska gälla på villkor att leverantörens marknadsandel inte överstiger 30 procent av den relevanta marknaden där denne säljer avtalsvarorna eller avtalstjänsterna och köparens marknadsandel inte överstiger 30 procent av den relevanta marknaden där denne köper avtalsvarorna eller avtalstjänsterna. Detta betyder att den andel av den relevanta marknaden som innehas av vart och ett av de avtalslutande företagen inte får överstiga 30 procent.

I jämförelse med förordning (EG) nr 2790/1999 har tröskelvärdena för marknadsandelar ändrats. Tidigare togs hänsyn till köparens marknadsandel endast när fråga var om exklusiva leveransskyldigheter, dvs. skyldigheter som föranleder leverantören att sälja de varor eller tjänster som anges i avtalet till endast en köpare för en särskild användning eller återförsäljning.

När det gäller beräkning av marknadsandelar m.m. finns närmare bestämmelser i artikel 7. Artikel 7 innehåller även en reglering av följderna av att marknadsandelen om 30 procent överskrids.

I artikel 8 finns föreskrifter om tillämpning av tröskelvärdet för omsättning i artikel 2.2.

Allvarliga konkurrensbegränsningar som medför att gruppundantaget inte gäller

I artikel 4 räknas ett antal särskilt allvarliga begränsningar upp som inte får förekomma i vertikala avtal. Vertikala avtal som innehåller begränsningar av det slaget omfattas alltså inte av gruppundantaget, även om marknadsandelströskeln i artikel 3 inte överskrids. Här är det fråga om vertikala avtal som direkt eller indirekt, ensamt eller i kombination med andra faktorer som parterna kontrollerar, har följande syfte:

- a) Begränsning av köparens möjligheter att bestämma försäljningspriset, utan att det påverkar leverantörens möjlighet att fastställa ett högsta försäljningspris eller rekommendera ett försäljningspris.
- b) Begränsning av det område inom vilket eller av den kundkrets till vilken en köpare som är part i avtalet får sälja avtalsvarorna eller avtalstjänsterna.
- c) Begränsning av aktiv eller passiv försäljning till slutanvändare av medlemmar i ett selektivt distributionssystem som driver verksamhet i detaljhandelsledet.

d) Begränsning av korsvisa leveranser mellan återförsäljare i ett selektivt distributionssystem, även mellan distributörer som driver verksamhet i olika handelsled.

e) Begränsningar som avtalats mellan en leverantör av komponenter och en köpare som införlivar dessa komponenter och som hindrar leverantören från att sälja dessa komponenter som reservdelar till slutanvändare eller till reparatörer eller andra tjänsteleverantörer som av köparen inte fått i uppdrag att reparera eller underhålla dennes varor.

Denna s.k. svarta lista av villkor som räknas upp i artikel 4 är försedd med flera reservationer och inskränkningar.

Allvarliga konkurrensbegränsningar som utesluts från gruppundantaget

I artikel 5 anges ett antal skyldigheter i vertikala avtal som inte är tillåtna. I dessa fall upphör undantaget i artikel 2 att gälla endast för dessa skyldigheter och inte för avtalet i dess helhet.

Den första skyldigheten rör konkurrensklausuler. Varje direkt eller indirekt konkurrensklausul vars varaktighet är obegränsad eller överstiger fem år är otillåten, utom i vissa situationer. Otillåtna är också varje direkt eller indirekt skyldighet som föranleder köparen att efter det att avtalet löpt ut inte tillverka, köpa, sälja eller återförsälja varor eller tjänster, med vissa reservationer. Vidare omfattar inte gruppundantaget varje direkt eller indirekt skyldighet som ålägger medlemmarna i ett selektivt distributionssystem att inte sälja vissa av konkurrerande leverantörers varumärken.

5.2.4 Övriga bestämmelser

En specialregel som kan tillämpas om parallella nät av liknande vertikala begränsningar omfattar mer än 50 procent av en relevant marknad återfinns i artikel 6. Regeln ger kommissionen vissa möjligheter att genom förordning förklara att gruppundantagsförordningen inte ska tillämpas på vertikala avtal som innehåller särskilda begränsningar avseende den marknaden.

Övergångsbestämmelser finns i artikel 9. Där föreskrivs att förbudet i artikel 101.1 i EUF-fördraget inte ska gälla från och med den 1 juni 2010 till och med den 31 maj 2011 i fråga om avtal som redan är i kraft den 31 maj 2010 och som inte uppfyller de villkor för undantag som anges i förordningen, men som den 31 maj 2010 uppfyller de villkor för undantag som anges i förordning (EG) nr 2790/1999. Av artikel 10 framgår att förordningen träder i kraft den 1 juni 2010 och att den upphör att gälla den 31 maj 2022.

5.3 Förslag till ändring i lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal

Prop. 2009/10:236

Regeringens förslag: Lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal anpassas till kommissionens förordning (EU) nr 330/2010 av den 20 april 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker eller har inget att erinra mot förslaget. *Mannheimer Swartling Advokatbyrå*, som tillstyrker förslaget, anför bl.a. att det nuvarande gruppundantaget generellt sett har fungerat väl. Mot bakgrund härav och med hänsyn till rättslighet och förutsebarhet anser advokatbyrån att en anpassning av svensk konkurrensrätt bör ske. Advokatbyrån pekar dock på att gällande riktlinjer för vertikala begränsningar som EU-kommissionen utfärdat har fått allt större betydelse och åberopas såsom gällande rätt. Det kan enligt advokatbyråns uppfattning därmed ifrågasättas om inte den svenska lagen även bör innehålla en hänvisning till riktlinjerna för vertikala begränsningar. *Svenskt Näringsliv* anför att materiell rättslighet har ett särskilt värde på konkurrensområdet och ska gälla om inte tydliga och vägande skäl för avvikelse identifieras. Svenskt Näringsliv känner inte till några särförhållanden som skulle kunna motivera svenska specialregler och tillstyrker förslaget till anpassning. *Motorbranschens Riksförbund (MRF)* anser, med utgångspunkt i EU-kommissionens förslag att låta distribution av nya motorfordon omfattas av gruppundantaget för vertikala avtal (se avsnitt 6) och med hänsyn till den obalans som råder mellan fordonstillverkare och distributörer, att det vertikala gruppundantaget är illa lämpat att ligga till grund för den konkurrensrättsliga regleringen av handeln med nya fordon. MRF föreslår att handel med nya motorfordon undantas från det svenska gruppundantaget. För den händelse synpunkterna inte tillmötesgås, föreslår MRF att en särskild utredning tillsätts för att belysa behovet av särskilda avtalsregler i branscher där den ena parten i ett vertikalt förhållande har en klart dominerande ställning.

Skälen för regeringens förslag: Ett system med gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal har tillämpats i svensk rätt sedan juli 1993 och bedöms ha fungerat väl. Den nu gällande lagen om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal bygger på kommissionens förordning (EG) nr 2790/1999 av den 22 december 1999 om tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden. Gruppundantagsförordningen har genom en hänvisning i lagen gjorts tillämplig på avtal som omfattas av konkurrenslagen. När förordningen nu ersätts av en ny förordning bör motsvarande anpassning av svenskt rätt också ske till den nya förordningen. I linje med vad *Mannheimer Swartling Advokatbyrå* och *Svenskt Näringsliv* anför bibehålls därigenom den rättslighet som eftersträvas på konkurrensrättens område, vilket är till gagn för företagen som

möts av samma konkurrensregler oavsett om EUF-fördraget eller konkurrenslagen är tillämplig i det enskilda fallet.

Fråga uppkommer därefter om anpassningen ska ske fullt ut eller, som *Svenskt Näringsliv* anför, det finns några tydliga och vägande skäl som motiverar svenska specialregler på området. *MRF* menar därvid att reglerna om distribution av nya motorfordon inte bör omfattas av den svenska gruppundantagslagen med hänsyn till den obalans som råder mellan fordonstillverkare och distributörer.

Syftet med den föreslagna anpassningen till EU-kommissionens förordning (EU) nr 330/2010 är att företag verksamma på marknaden ska möta samma materiella konkurrensregler oavsett om EU:s konkurrensregler eller svenska konkurrensregler är tillämpliga i det enskilda fallet. Den svenska lagstiftningen på konkurrensrättens område har sedan 1993 haft EU-rätten som förebild. Genom en anpassning till EU-rättens materiella konkurrensregler uppnås den fördelen att aktörer på den svenska marknaden inte behöver anpassa sig till olika konkurrensrättsliga regler beroende på om det är fråga om handel inom landet eller sådan som kan påverka handeln över gränserna (jfr prop. 1992/92:56, s. 19). Frågan om ett avtal kan påverka samhandeln, och därmed omfattas av EU-rätten, kan få olika utfall beroende på omständigheterna i det enskilda fallet (se bl.a. MD 2005:7 och MD 2008:12). Mot den bakgrunden ter sig en ordning med särskilda nationella regler för distribution av nya motorfordon som onödigt betungande för företagen som i så fall har att göra sin prövning mot olika regler inom den sektorn. Regeringen anser därför att det inte finns anledning att införa några specialregler på området.

MRF har väckt frågan om att utreda behovet av särskilda avtalsregler i branscher där den ena parten i ett vertikalt förhållande har en klart dominerande ställning. Kommissionens förordningar om gruppundantag är tidsbegränsade och utvärderas regelmässigt innan de löper ut. Vid en sådan utvärdering tar kommissionen ställning till vilka effekter gruppundantaget haft på marknaden och om det finns skäl att ändra eller förnya gruppundantaget. När det gäller vertikala avtal om distribution av nya motorfordon har kommissionen genomfört en sådan utvärdering. Vid utvärderingen kom kommissionen fram till att det beträffande återförsäljning av nya motorfordon inte fanns några skäl att ha andra regler än de som föreskrivs i förordning (EU) nr 330/2010 (se avsnitt 6.2.2, nedan). I kommissionens förordning (EU) nr 461/2010 av den 27 maj 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn föreskrivs också att kommissionen ska utarbeta en utvärderingsrapport senast den 31 maj 2021. Mot den bakgrunden anser regeringen att det inte finns anledning att särskilt utreda behovet av särskilda avtalsregler i vertikala förhållanden på konkurrensrättens område.

Mannheimer Swartling Advokatbyrå uppmärksammar den betydelse EU-kommissionens tillkännagivande om riktlinjer om vertikala begränsningar har för tolkningen av gällande rätt. Advokatbyrån ifrågasätter om lagen inte bör innehålla en hänvisning till riktlinjerna.

EU-kommissionen har utfärdat en rad tillkännagivanden om den praktiska tillämpningen av EU:s konkurrensregler. Tillkännagivandena

omfattar olika områden. Förutom riktlinjer för bedömning av vertikala begränsningar, finns bl.a. riktlinjer för tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget (nu artikel 101.3 i EUF-fördraget) och riktlinjer för tillämpningen av artikel 81 i EG-fördraget (nu artikel 101 i EUF-fördraget) på horisontella samarbetsavtal. Kännetecknande för kommissionens riktlinjer är att de anger kommissionens syn på de kriterier som ingår i bedömningen av förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete i artikel 101 i EUF-fördraget. I förhållande till ett antal frågor beskrivs i riktlinjerna EU-domstolens gällande praxis, men det förekommer också att kommissionen i riktlinjerna förklarar sin politik i förhållande till frågor som inte behandlats i rättspraxis.

Till skillnad från de förordningar som kommissionen antar, är riktlinjerna inte rättsligt bindande. EU-domstolen kan följaktligen ha en annan syn på hur förbudet ska tolkas i det enskilda fallet. Mot den bakgrunden anser regeringen att lagen inte bör innehålla en hänvisning till kommissionens tillkännagivande om riktlinjer för vertikala begränsningar. Regeringens inställning till frågan om laghänvisning till riktlinjerna innebär dock inte att riktlinjerna bör fränkännas sitt värde som hjälpmedel vid tolkningen av bestämmelserna i 2 kap. 1–2 §§ konkurrenslagen (jfr. prop. 2007/08:135, s. 184). Riktlinjernas värde som rättskälla är emellertid en fråga för rättstillämpningen att ta ställning till i det enskilda fallet.

5.4 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2011. Äldre föreskrifter gäller till utgången av maj 2011 för avtal som var i kraft den 1 januari 2011. Äldre föreskrifter gäller dock inte för avtal som vid den tidpunkten uppfyller villkoren för gruppundantag enligt de nya föreskrifterna.

Promemorians förslag och bedömning: I promemorian föreslogs att lagändringarna skulle träda i kraft den 1 juni 2010. Några övergångsbestämmelser i övrigt bedömdes inte behövas.

Remissinstanserna: *Svenskt Näringsliv* har, genom en hänvisning till en skrivelse från BusinessEurope avseende Europeiska kommissionens översyn av förordning (EG) nr 2790/1999, anfört att en övergångstid bör införas som ger företagen möjlighet att bedöma sina avtal i ljuset av de nya reglerna. Övriga remissinstanser har inte kommenterat förslaget och bedömningen.

Skälen för regeringens förslag: Såsom anförts ovan anser regeringen att samma materiella bestämmelser bör tillämpas på konkurrensområdet oavsett om svenska eller EU:s konkurrensregler är tillämpliga i det enskilda fallet. Härav följer att det också finns ett intresse att, så långt som är praktiskt möjligt, utforma ikraftträdande- och övergångsbestämmelser för de svenska konkurrensreglerna på motsvarande sätt.

Kommissionens nya förordning (EU) nr 330/2010 om vertikala avtal trädde i kraft den 1 juni 2010. Lagändringarna bör träda i kraft så snart som praktiskt möjligt därefter, vilket föreslås vara den 1 januari 2011.

I den remitterade promemorian gjordes bedömningen att några övergångsregler inte var påkallade. Promemorians bedömning byggde bl.a. på att det utkast till ny förordning som promemorians lagförslag vilade på inte innehöll några övergångsregler. I artikel 9 i förordning (EU) nr 330/2010 finns emellertid vissa övergångsbestämmelser. Bestämmelserna innebär att förordning (EG) nr 2790/1999 tillämpas till utgången av maj 2011 för avtal som var i kraft den 31 maj 2010 och som inte uppfyller villkoren för undantag enligt den nya förordningen men som uppfyller villkoren för undantag i förordning (EG) nr 2790/1999. Motsvarande bestämmelser bör införas i den svenska gruppundantagslagen för vertikala avtal för tiden efter den 1 januari 2011 och tillämpas till utgången av maj 2011. Mot bakgrund av intresset av rättslikhet på konkurrensrättens område bör några särskilda övergångsregler i övrigt inte införas för tiden därefter.

6 Ett nytt gruppundantag för vissa avtal inom motorfordonssektorn

6.1 Gällande ordning

6.1.1 **Lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn**

Såsom angetts ovan föreskrivs i 2 kap. 3 § konkurrenslagen att sådana grupper av avtal som avses i lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn är undantagna från förbudet mot konkurrensbegränsade samarbete i 2 kap. 1 § konkurrenslagen.

Lagen om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn är enligt 1 § tillämplig på vertikala avtal, om de avser villkoren för parternas inköp, försäljning eller återförsäljning av nya motorfordon, reservdelar för motorfordon eller reparations- och underhållstjänster för motorfordon. Detta innebär att den är tillämplig på vissa avtal mellan företag i olika led i produktions- och distributionskedjan inom motorfordonssektorn.

I 1 kap. 6 § konkurrenslagen jämföras avtal med beslut av en sammanslutning av företag och samordnade förfaranden mellan företag. Även sådana beslut och förfaranden omfattas av gruppundantagslagen.

2 § gruppundantagslagen föreskriver att sådana avtal som avses i 1 § vilka innehåller konkurrensbegränsningar och som omfattas av 2 kap. 1 § konkurrenslagen (2008:579) undantas från förbudet i samma paragraf mot sådana avtal. I paragrafen sägs att undantag gäller endast för sådana avtal som uppfyller förutsättningarna för undantag i den generella, alltid gällande, undantagsbestämmelsen i 2 kap. 2 § konkurrenslagen. Vidare finns en hänvisning till 2 kap. 3 § konkurrenslagen som innebär att Konkurrensverket i ett visst fall kan återkalla undantaget för ett enskilt avtal om avtalet har följder som är oförenliga med den generella undantagsbestämmelsen i 2 kap. 2 §. Trots att ett avtal omfattas av det skydd

mot ingripanden som gruppundantaget ger, kan undantaget alltså återkallas om avtalet exempelvis inte bidrar till att förbättra distributionen av varor eller tjänster eller att konsumenterna inte tillförsäkras en skälig andel av den vinst som uppstår genom avtalet.

De närmare förutsättningarna för att ett avtal ska omfattas av lagen om gruppundantag för vissa konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn återfinns i kommissionens förordning (EG) nr 1400/2002 av den 31 juli 2002 om tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn (EGT L 203, 1.8.2002, s. 30, Celex 32002R1400). Lagens 3 § innehåller en hänvisning till förordningen. Där finns också vissa anpassningar av förordningens bestämmelser till den svenska lagen.

För det fall ett avtal inte uppfyller förutsättningarna för att omfattas av gruppundantaget får en prövning av avtalet ske på sedvanligt sätt, först mot kriterierna för förbud i 2 kap. 1 § och därefter mot undantagsbestämmelsen i 2 kap. 2 §. Att avtalet inte omfattas av gruppundantaget innebär alltså inte att avtalet är eller presumeras vara förbjudet enligt artikel 2 kap. 1 § konkurrenslagen.

6.1.2 Kommissionens förordning (EG) nr 1400/2002

De närmare förutsättningarna och villkoren för att ett avtal m.m. ska omfattas av lagen om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn regleras i förordning (EG) nr 1400/2002. Detta framgår av lagens 3 §. Förordningen är tidsbegränsad. Den upphörde att gälla den 31 maj 2010. Nedan görs en kortfattad genomgång av de artiklar som är av betydelse för tillämpningen av gruppundantagslagen.

Artikel 1 innehåller definitioner av en rad begrepp. I artikel 2 fastställs förordningens tillämpningsområde, varav artikel 2.2–3 har betydelse för tillämpningen av gruppundantagslagen. Artikel 3 anger vissa villkor för att undantaget som fastställs i 1–2 §§ gruppundantagslagen ska vara tillämpligt. I artikel 4 anges ett antal särskilt allvarliga begränsningar som medför att ett avtal inte omfattas av gruppundantaget.

I artikel 5 föreskrivs att vissa skyldigheter som tas in i vertikala avtal inte omfattas av gruppundantaget, bl.a. konkurrensklausuler. En skyldighet av det slaget får alltså prövas i vanlig ordning, dvs. först om den omfattas av förbudet i 2 kap. 1 § konkurrenslagen och sedan om den är undantagen enligt 2 kap. 2 §. Artiklarna 8 och 9 innehåller bestämmelser om beräkning av marknadsandelar och omsättning.

6.2 Kommissionens nya förordning om gruppundantag för vertikala avtal inom motorfordonssektorn

6.2.1 Inledning

Den 27 maj 2010 antog EU-kommissionen förordning (EU) nr 461/2010 av den 27 maj 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av vertikala avtal och

samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn (EUT L 129, 28.5.2010, s. 52, Celex 32010R0461). Samtidigt antog kommissionen också ett tillkännagivande om tilläggsriktlinjer för vertikala begränsningar i avtal om försäljning och reparation av motorfordon och om återförsäljning av reservdelar till motorfordon (EUT C 138, 28.5.2010, s. 16). Riktlinjerna förtydligar, enligt kommissionen, frågor som är särskilt relevanta för motorfordonssektorn, inklusive tolkning av vissa bestämmelser i förordning (EU) nr 330/2010 om gruppundantag för vertikala avtal. Riktlinjerna ska därför läsas tillsammans med kommissionens tillkännagivande om riktlinjer om vertikala begränsningar.

Med uttrycket avtal avses i det följande även samordnade förfaranden.

I förhållande till förordning (EG) nr 1400/2002 sker en stegvis övergång till de regler som i allmänhet tillämpas för vertikala konkurrensbegränsande avtal. Det innebär att en anpassning sker till det generella gruppundantaget för vertikala avtal, dvs. kommissionens förordning (EU) nr 330/2010 om vertikala avtal. Övergången kommer till uttryck i artikel 2–4 i förordning (EU) nr 461/2010. I artikel 2 behandlas avtal som avser köp, försäljning och återförsäljning av nya motorfordon. För avtal av det slaget förlängs förordning (EG) nr 1400/2002 till utgången av maj 2013. Därefter omfattas avtalen av kommissionens förordning (EU) nr 330/2010. När det gäller undantaget i artikel 4 för avtal som omfattar köp, försäljning och återförsäljning av reservdelar till motorfordon eller reparations- och underhållstjänster (eftermarknaden) sägs uttryckligen i förordningen att gruppundantaget utgör en komplettering till kommissionens gruppundantag för vertikala avtal.

Förordning (EU) nr 461/2010 finns som bilaga 6 till denna proposition. Nedan beskrivs huvuddragen i förordningen. I övrigt hänvisas till bilagan.

6.2.2 Förordningens omfattning

Definitioner

I artikel 1 definieras de begrepp som används i förordningen. Eftersom förordningens omfattning ändrats, innehåller artikel 1 färre definitioner i förhållande till förordning (EG) nr 1400/2002.

Vertikala avtal om inköp, försäljning eller återförsäljning av nya motorfordon

Kommissionen förklarar i artikel 2 att artikel 101.1 i EUF-fördraget inte ska vara tillämplig på vertikala avtal avseende de villkor enligt vilka parterna kan köpa, sälja eller återförsälja nya motorfordon. Detta undantag gäller från den 1 juni 2010 t.o.m. den 31 maj 2013. En förutsättning för undantaget är att kraven för undantag är uppfyllda enligt förordning (EG) nr 1400/2002, som specifikt avser vertikala avtal om inköp, försäljning eller återförsäljning av nya motorfordon. I artikel 3 sägs att fr.o.m. den 1 juni 2013 kommer dessa avtal att omfattas av tillämpningsområdet

för kommissionens förordning (EU) nr 330/2010 om gruppundantag för vertikala avtal.

I skälen till förordningen anför kommissionen att det inte förefaller finnas några betydande konkurrensbrister vid återförsäljning av motorfordon som särskiljer denna sektor från andra och som skulle föranleda en särreglering med strängare regler än de i kommissionens förordning om gruppundantag för vertikala avtal (p. 10). Kommissionens förordning kan således betecknas som en övergångsbestämmelse till förmån för en ordning där gruppundantaget för vertikala avtal är tillämpligt i fråga om avtal om inköp, försäljning eller återförsäljning av nya motorfordon.

Vertikala avtal om eftermarknaden

Artikel 4–5 behandlar avtal om eftermarknaden, dvs. avtal om köp, försäljning eller återförsäljning av reservdelar till motorfordon eller reparations- och underhållstjänster för motorfordon.

I artikel 4 förklaras att förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete i artikel 101.1 i EUF-fördraget inte ska tillämpas på dessa avtal, förutsatt att avtalen uppfyller kraven i kommissionens förordning om gruppundantag för vertikala avtal och att avtalen inte innehåller några av de särskilt allvarliga begränsningar som anges i artikel 5 i föreliggande förordning.

Artikel 5 innehåller den uppräknade av särskilt allvarliga begränsningar som ett avtal inte får innehålla för att det ska omfattas av gruppundantaget. Här är det bl.a. fråga om begränsningar som avser försäljning av reservdelar till oberoende reparatörer och begränsningar som avser möjligheten för en komponentleverantör att placera sitt varumärke på komponenter som levereras till tillverkare av motorfordon. Begränsningarna i artikel 5 är överförda från artikel 4.1 i–j) och l) i förordning (EG) nr 1400/2002.

Innebörden av den nya förordningen är att kommissionens förordning (EU) nr 330/2010 om vertikala avtal kommer att vara tillämpligt inom motorfordonssektorn, kompletterat med några regler som syftar till att skydda konkurrensen på eftermarknaden. I den delen beaktar kommissionen alltså de särdrag som motorfordonsmarknaden uppvisar i jämförelse med andra marknader, vilket motiverar särskilda regler (jfr skälen p. 11–14).

Övriga bestämmelser m.m.

I artikel 6 finns en specialregel som kan tillämpas om parallella nät av liknande vertikala begränsningar omfattar mer än 50 procent av en relevant marknad. Av artikel 7 framgår att kommissionen ska övervaka hur förordningen fungerar för att kunna utarbeta en rapport om detta senast den 31 maj 2021. Artikel 8 anger slutligen att förordningen träder i kraft den 1 juni 2010 och att den ska upphöra att gälla den 31 maj 2023.

Såsom ovan nämnts ska förordning (EG) nr 1400/2002 tillämpas t.o.m. den 31 maj 2013 såvitt avser konkurrensbegränsande avtal om köp, försäljning och återförsäljning av nya motorfordon. Härigenom före-

skrivs alltså en övergångstid om tre år för dessa typer av avtal. I övrigt Prop. 2009/10:236 innehåller förordningen inte några övergångsregler.

6.3 Förslag till ändring i lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn

Regeringens förslag: Lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn anpassas till kommissionens förordning (EU) nr 461/2010 av den 27 maj 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn.

I lagen införs en bestämmelse som innebär att undantag gäller under förutsättning att kraven för undantag enligt lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal är uppfyllda.

Promemorians förslag: I promemorian lämnades två alternativa förslag till lagtekniska lösningar utan att någon skillnad mellan de två alternativen såvitt avser lagens omfattning var avsedd. Regeringens förslag överensstämmer med det första alternativet.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inget att erinra mot förslaget. *Svea hovrätt*, *Marknadsdomstolen*, *Motorbranschens Riksförbund* och *Motormännens Riksförbund* förordar det första alternativet till reglering. Motormännen anför därutöver att olika regler för primär- respektive eftermarknaden kan skapa oklarheter och vara negativa för konsumenterna och att betydelsen av kommissionens tilläggsriktlinjer och dess bindande verkan är otydlig.

Skälen för regeringens förslag: Ett system med gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn har tillämpats i svensk rätt sedan juli 1993 och bedöms ha fungerat väl. Den nu gällande lagen om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn bygger på kommissionens förordning (EG) nr 1400/2002 av den 31 juli 2002 om tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn. Gruppundantagsförordningen har genom en hänvisning i lagen gjorts tillämplig på avtal som omfattas av konkurrenslagen. När förordningen nu ersätts av förordning (EU) nr 461/2010 av den 27 maj 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn, bör svensk rätt också anpassas till den nya förordningen. Härigenom bibehålls den rättslikhet som eftersträvas på konkurrensrättens område, vilket är till gagn för företagen som möts av samma konkurrensregler oavsett om EUF-fördraget eller konkurrenslagen är tillämplig i det enskilda fallet.

Artikel 4 i förordning (EU) nr 461/2010 innehåller bestämmelser om undantag från förbudet artikel 101.1 i EUF-fördraget för vertikala avtal om eftermarknaden för motorfordon. Där anges att som förutsättning för

undantag gäller bl.a. att avtalet ska uppfylla kraven för undantag enligt förordning (EU) nr 330/2010 om vertikala avtal. Motsvarande ordning bör även gälla enligt gruppundantagslagen.

När det gäller de frågor som väckts av *Motormännen* får regeringen anföra följande.

Genom förordning (EU) nr 461/2010 sker en övergång till de regler som i allmänhet tillämpas för vertikala konkurrensbegränsande avtal. Inledningsvis kommer det att finnas olika regler om undantag för konkurrensbegränsande avtal om försäljning av nya motorfordon och för konkurrensbegränsande avtal om eftermarknaden för motorfordon. Efter maj 2013 gäller samma regelverk, dock kompletterat med några särskilda bestämmelser i fråga om vissa konkurrensbegränsningar som inte får tillämpas i vertikala avtal rörande eftermarknaden för att avtalet ska omfattas av gruppundantaget. Regeringen anser därför att de skillnader som finns mellan konkurrensreglerna för de olika avtalstyperna fram till utgången av maj 2013 och därefter inte är av sådant slag att de motiverar en särreglering för avtal där enbart nationella konkurrensregler är tillämpliga. En sådan ordning skulle äventyra den rättslikhet som eftersträvas på konkurrensområdet. Frågan om övergångsbestämmelser behandlas i avsnitt 6.4, nedan.

Kommissionen har utfärdat tilläggsriktlinjer som hjälpmedel för bedömning av vissa konkurrensrättsliga frågor inom motorfordonssektorn. Frågan om vilken betydelse kommissionens riktlinjer har för rättstillämpningen har behandlats i avsnitt 5.3, ovan.

6.4 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2011. Äldre föreskrifter gäller till utgången av maj 2013 för vertikala avtal, om de avser villkoren för parternas inköp, försäljning eller återförsäljning av nya motorfordon.

Promemorians förslag och bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller har inga synpunkter på förslaget. *Motorbranschens riksförbund* föreslår att de nya svenska reglerna ska träda i kraft den 1 juni 2011 och uppger att branschen kommer att behöva mer tid för att analysera vad det nya regel-systemet i praktiken innebär och för att genomföra förhandlingar om nya avtal avseende reservdelar och eftermarknadstjänster. *Företagarna* framhåller däremot att förändringarna bör ske snarast möjligt för att minimera utrymmet för tidsmässig eftersläpning i förhållande till EU-reglerna.

Skälen för regeringens förslag: Såsom anförts ovan anser regeringen att samma materiella bestämmelser bör tillämpas på konkurrensområdet oavsett om svenska eller EU:s konkurrensregler är tillämpliga i det enskilda fallet. Härav följer att det också finns ett intresse att, så långt som är praktiskt möjligt, utforma ikraft- och övergångsbestämmelser för de svenska konkurrensreglerna så att de motsvarar dem som gäller enligt

unionsrätten. Kommissionens förordning (EU) nr 461/2010 trädde i kraft den 1 juni 2010. Såvitt gäller konkurrensbegränsande avtal om eftermarknaden bör den föreslagna lagändringen träda i kraft så snart som möjligt därefter, vilket föreslås vara den 1 januari 2011. Några ytterligare övergångsregler för tiden därefter bedöms inte behövas.

Genom förordningen fasas vissa regler om konkurrensbegränsande avtal om inköp, försäljning och återförsäljning av nya motorfordon ut från det sektorsspecifika gruppundantaget. Efter utgången av maj 2013 kommer det inte finnas några särskilda regler om gruppundantag som behandlar distribution av nya motorfordon. I stället ska kommissionens förordning (EU) nr 330/2010 om vertikala avtal tillämpas fullt ut på konkurrensbegränsande distributionsavtal avseende nya motorfordon. För svensk del innebär detta att lagen om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn i nuvarande lydelse bör vara tillämplig på avtal om nya motorfordon t.o.m. den 31 maj 2013. Därefter bör lagen om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal tillämpas.

7 Konsekvenser

I denna proposition föreslås ändringar dels i lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal, dels i lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn. Ändringarna syftar till att anpassa lagarna till motsvarande EU-rättsliga bestämmelser.

Det finns ingen skyldighet att anpassa lagarna till de nya förordningarna, men genom anpassningen upprätthålls förutsägbarheten i konkurrensreglerna liksom rättslikheten med EU-rätten. Att inte genomföra föreslagna ändringar skulle följaktligen leda till att samma fråga kan komma att bedömas olika beroende på om nationell konkurrensrätt eller EU:s konkurrensrätt är tillämplig i det enskilda fallet. Ett gruppundantag på nationell nivå, och som motsvarar det EU-rättsliga gruppundantaget, får anses vara positivt för företagen som därigenom kan få lägre administrativa kostnader i förhållande till vad som skulle ha gällt om den föreslagna ändringen inte genomfördes eller om något nationellt gruppundantag inte fanns.

Såsom nyss angetts innebär de föreslagna ändringarna att samma materiella konkurrensregler kommer att vara tillämpliga för företagens samarbeten, oavsett om nationella eller EU:s konkurrensregler är tillämpliga i det enskilda fallet. Mot den bakgrunden bedöms inte lagförslagen få några effekter av betydelse för företagens arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt.

Förslagen bedöms inte medföra några ökade kostnader för det allmänna.

- 8.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal

3 § I fråga om avtalen tillämpas bestämmelserna i kommissionens förordning (EU) nr 330/2010 av den 20 april 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden på motsvarande sätt, med undantag av artiklarna 2.1, 6, 9 och 10. Dock ska i artikel 1 b och h ”artikel 101.1 i fördraget” och i artikel 2.2 ”artikel 101 i fördraget” ersättas med ”2 kap. 1 § konkurrenslagen (2008:579)”. Vidare ska hänvisningar till undantaget i artikel 2 avse 2 § i förening med 1 §.

I paragrafen, som har behandlats i avsnitt 5.2 och 5.3, hänvisas till bestämmelserna i kommissionens nya förordning om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden. Hänvisningen innebär att de materiella bestämmelserna i förordningen ger ramen för vilka avtal eller andra förfaranden som omfattas av det gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal som föreskrivs i 1–2 §§. Reglerna i förordningen bör tolkas mot bakgrund av den praxis som utvecklas inom EU-rätten.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

I övergångsbestämmelserna anges dels att lagen träder i kraft den 1 januari 2011, dels att äldre föreskrifter gäller till utgången av maj 2011 för avtal som var i kraft den 1 januari 2011. Äldre föreskrifter gäller dock inte för avtal som vid den tidpunkten uppfyller villkoren för undantag enligt de nya föreskrifterna. För avtal som inte uppfyller villkoren för undantag enligt de nya, men väl de tidigare, bestämmelserna ges alltså en femmånadersfrist för att anpassa avtalen till de nya villkoren för gruppundantag.

8.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn

Prop. 2009/10:236

1 § Denna lag tillämpas på vertikala avtal, om de avser de villkor enligt vilka parterna kan köpa, sälja eller återförsälja reservdelar till motorfordon eller tillhandahålla reparations- och underhållstjänster för motorfordon.

Bestämmelsen i 1 kap. 6 § konkurrenslagen (2008:579) ska även tillämpas på avtal enligt denna lag.

Ändringen i paragrafens *första stycke* har behandlats i avsnitt 6.2 och 6.3. I första stycket anges vilka grupper av avtal som är undantagna från förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete i 2 kap. 1 § konkurrenslagen. Första stycket motsvarar delvis artikel 4 i kommissionens förordning (EU) nr 461/2010 av den 27 maj 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn (EUT L 129, 28.5.2010, s. 52, Celex 3210R0461).

Bestämmelserna bör tolkas mot bakgrund av den praxis som utvecklats inom EU-rätten.

Andra stycket hänvisar till konkurrenslagens definition av begreppet avtal. Stycket är oförändrat.

3 § I fråga om avtalen tillämpas bestämmelserna i kommissionens förordning (EU) nr 461/2010 av den 27 maj 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn på motsvarande sätt, med undantag av artiklarna 2–4 och 6–8. Dock ska hänvisningar till undantaget avse 2 § i förening med 1 §.

För avtalen gäller att kraven för undantag enligt lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal ska vara uppfyllda.

I paragrafens *första stycke*, som har behandlats i avsnitt 6.2 och 6.3, hänvisas till bestämmelserna i kommissionens förordning (EU) nr 461/2010. Hänvisningen avser konkurrensbegränsande avtal om inköp, försäljning och återförsäljning av reservdelar till motorfordon eller reparations- och underhållstjänster för motorfordon. Genom hänvisningen ger bestämmelserna i förordningen ramen för vilka avtal eller andra förfaranden som omfattas av det gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn som föreskrivs i 1–2 §§. Reglerna i förordningen bör tolkas mot bakgrund av den praxis som utvecklats inom EU-rätten.

För att ett konkurrensbegränsande avtal om inköp, försäljning och återförsäljning av reservdelar till motorfordon eller reparations- och underhållstjänster för motorfordon ska omfattas av undantaget i 1–2 §§ gäller också enligt *andra stycket* att avtalet ska uppfylla de villkor för undantag som anges i lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala

konkurrensbegränsande avtal. Detta innebär bl.a. att de marknadsandelsgränser som följer av den lagen inte får överskridas för att gruppundantaget ska vara tillämpligt.

Prop. 2009/10:236

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

I ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna anges dels att lagen träder i kraft den 1 januari 2011, dels att äldre föreskrifter ska tillämpas avseende inköp, försäljning och återförsäljning av nya motorfordon till utgången av maj 2013. Tillämpningen av äldre föreskrifter avser konkurrensbegränsande avtal mellan två eller fler företag som inom ramen för avtalet är verksamma i olika led i produktions- eller distributionskedjan och som avser villkoren enligt vilka parterna kan köpa, sälja eller återförsälja nya motorfordon. Härav följer att de äldre föreskrifterna inte ska tillämpas i fall avtalet omfattar inköp, försäljning och återförsäljning av reservdelar till motorfordon eller reparations- och underhållstjänster för motorfordon.

Från och med den 1 juni 2013 tillämpas lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal avseende avtal om distribution av nya motorfordon.

Lagförslag i promemorian Förslag till lag om ändring i lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal

Prop. 2009/10:236
Bilaga 1

Förslag till lag om ändring i lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

I fråga om avtalen tillämpas bestämmelserna i kommissionens förordning (EG) nr 2790/1999 av den 22 december 1999 om tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden¹ på motsvarande sätt, med undantag av artiklarna 2.1, 6–8 samt 12 och 13. Dock ska i artikel 1 c) ”gemenskapen” ersättas med ”Sverige” samt i artikel 1 g) ”artikel 81.1 i fördraget” och i artikel 2.2 ”artikel 81” ersättas med ”2 kap. 1 § konkurrenslagen (2008:579)”. Vidare ska hänvisningar till undantaget i artikel 2 avse 2 § i förening med 1 §.

Föreslagen lydelse

3 §

I fråga om avtalen tillämpas bestämmelserna i kommissionens förordning (EG) nr 0000/0000 av den XXXXXXXXX om tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden¹ på motsvarande sätt, med undantag av artiklarna 2.1, 6–7 och 10. Dock ska i artikel 1 f) ”artikel 81.1 i fördraget” och i artikel 2.2 ”artikel 81” ersättas med ”2 kap. 1 § konkurrenslagen (2008:579)”. Vidare ska hänvisningar till undantaget i artikel 2 avse 2 § i förening med 1 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2010.

¹ EGT L 336, 22.12.1999, s. 21 (Celex 31999R2790).

¹ EGT L XXXXXX, s. XX (Celex XXXXRXXXX).

Förteckning över remissinstanserna

Prop. 2009/10:236
Bilaga 2

Remissyttranden över promemorian Förslag till lag om ändring i lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal har avgetts av följande instanser: Svea hovrätt, Marknadsdomstolen, Stockholms tingsrätt, Konkurrensverket, Konsumentverket, Bil Sweden, Företagarna, Gernandt & Danielsson Advokatbyrå KB, Linklaters Advokatbyrå AB, Livsmedelshandlareförbundet, Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB, MAQS Law Firm Advokatbyrå AB, Motorbranschens riksförbund, Svenskt Näringsliv och Sveriges Bildelsgrossisters Förening.

Följande instanser har inbjudits att yttra sig men avstått: DLF, Motormännens riksförbund och Svensk Handel.

Kommissionens förordning (EU) nr 330/2010 av den
20 april 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i
fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på
grupper av vertikala avtal och samordnade
förfaranden

Prop. 2009/10:236
Bilaga 3

23.4.2010

SV

Europeiska unionens officiella tidning

L 102/1

II

(Icke-lagstiftningsakter)

FÖRORDNINGAR

KOMMISSIONENS FÖRORDNING (EU) nr 330/2010

av den 20 april 2010

om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av
vertikala avtal och samordnade förfaranden

(Text av betydelse för EES)

EUROPEISKA KOMMISSIONEN HAR ANTAGIT DENNA
FÖRORDNING

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktions-
sätt,

med beaktande av rådets förordning nr 19/65/EEG av den
2 mars 1965 om tillämpning av fördragets artikel 85.3 på vissa
grupper av avtal och samordnade förfaranden⁽¹⁾, särskilt
artikel 1,

efter att ha offentliggjort ett utkast till denna förordning,

efter samråd med rådgivande kommittén för kartell- och mo-
nopolfrågor, och

av följande skäl:

- (1) Förordning nr 19/65/EEG ger kommissionen befogenhet
att genom förordning tillämpa artikel 101.3 i fördraget
om Europeiska unionens funktionssätt^(*) på vissa grup-
per av vertikala avtal och motsvarande samordnade för-
faranden som omfattas av artikel 101.1 i fördraget.
- (2) Kommissionens förordning (EG) nr 2790/1999 av den
22 december 1999 om tillämpningen av artikel 81.3 i

⁽¹⁾ EGT 36, 6.3.1965, s. 533.

^(*) Med verkan från och med den 1 december 2009 har artikel 81 i EG-
fördraget ersatts av artikel 101 i fördraget om Europeiska unionens
funktionssätt. De två artiklarna är dock i sak oförändrade. I denna
förordning bör hänvisningar till artikel 101 i fördraget om Europe-
iska unionens funktionssätt i förekommande fall förstås som hänvis-
ningar till artikel 81 i EG-fördraget.

fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade
förfaranden⁽²⁾ definierar en grupp vertikala avtal som
kommissionen ansåg normalt uppfylla villkoren i
artikel 101.3 i fördraget. Med tanke på att erfarenheterna
av tillämpningen av den förordningen, vilken upphör att
gälla den 31 maj 2010, på det hela taget varit positiva
och med hänsyn till de ytterligare erfarenheter som gjorts
sedan den förordningen antogs, är det lämpligt att en ny
gruppundantagsförordning antas.

- (3) Den grupp av avtal som normalt kan anses uppfylla vill-
koren i artikel 101.3 i fördraget omfattar vertikala avtal
om inköp eller försäljning av varor eller tjänster när dessa
avtal ingås mellan icke konkurrerande företag, mellan
vissa konkurrenter eller av vissa sammanslutningar av
varudetaljister. Gruppen omfattar även vertikala avtal
som innehåller kompletterande bestämmelser om över-
låtelse eller användning av immateriella rättigheter. Be-
greppet *vertikala avtal* bör omfatta motsvarande samord-
nade förfaranden.

- (4) För tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget genom
förordning är det inte nödvändigt att fastställa vilka ver-
tikala avtal som kan omfattas av artikel 101.1 i fördraget.
Vid en individuell bedömning av avtal som omfattas av
artikel 101.1 i fördraget måste hänsyn tas till flera fak-
torer, särskilt marknadsstrukturen på leverans- och in-
köpssidan.

- (5) Den gruppundantagsförmån som fastställs genom denna
förordning bör begränsas till vertikala avtal som med
tillräcklig säkerhet kan antas uppfylla villkoren i
artikel 101.3 i fördraget.

⁽²⁾ EGT L 336, 29.12.1999, s. 21.

- (6) Vissa typer av vertikala avtal kan öka den ekonomiska effektiviteten inom en produktions- eller distributionskedja genom att möjliggöra bättre samordning mellan de deltagande företagen. Avtalen kan i synnerhet få ner parternas transaktions- och distributionskostnader och optimera deras investerings- och försäljningsnivåer.
- (7) Sannolikheten för att sådana effektivitetsfrämjande effekter ska uppväga de konkurrenshämmande effekter som kan uppstå till följd av begränsningar i vertikala avtal beror på de avtalslutande företagens marknadsstyrka och därför på i vilken utsträckning dessa företag utsätts för konkurrens från andra leverantörer av varor eller tjänster vilka av köparna betraktas som likvärdiga eller utbytbara med hänsyn till produkternas egenskaper, pris och tilltänkta användning.
- (8) Om den andel av den relevanta marknaden som innehas av vart och ett av de avtalslutande företagen inte överstiger 30 %, kan det presumeras att vertikala avtal som inte innehåller vissa typer av allvarliga konkurrensbegränsningar i allmänhet bidrar till att förbättra produktionen eller distributionen samtidigt som konsumenterna tillförsäkras en skälig andel av den vinst som därigenom uppnås.
- (9) Över tröskelvärdet på 30 % för marknadsandelar kan det inte presumeras att vertikala avtal som faller inom tillämpningsområdet för artikel 101.1 i fördraget vanligtvis ger upphov till objektiva fördelar av sådan art och omfattning att de kan kompensera för de nackdelar de skapar för konkurrensen. Samtidigt finns det ingen presumption för att dessa vertikala avtal omfattas av artikel 101.1 i fördraget eller att de inte uppfyller villkoren i artikel 101.3 i fördraget.
- (10) Vertikala avtal som innehåller begränsningar som sannolikt kommer att begränsa konkurrensen och skada konsumenterna, eller som inte är absolut nödvändiga för att uppnå effektivitetsfrämjande effekter, bör inte beviljas undantag enligt denna förordning. Särskilt bör gruppundantaget enligt denna förordning inte omfatta vertikala avtal som innehåller vissa typer av allvarligt konkurrenshämmande begränsningar, såsom lägsta pris eller fasta återförsäljningspriser och vissa slag av territoriellt skydd, oberoende av de berörda företagens marknadsandel.
- (11) För att säkerställa tillträde till eller förebygga samverkan på den relevanta marknaden bör gruppundantaget förnas med vissa villkor. I detta syfte bör undantaget för konkurrensklausuler begränsas till klausuler som inte överskrider en bestämd varaktighet. Av samma skäl bör varje direkt eller indirekt skyldighet för medlemmarna i ett selektivt distributionssystem att inte sälja särskilda konkurrerande leverantörers varumärken inte omfattas av denna förordning.
- (12) Denna förordnings bestämmelser om begränsningen avseende marknadsandelar och om att vissa vertikala avtal inte undantas samt de villkor den föreskriver säkerställer normalt att de avtal som omfattas av gruppundantaget inte ger de deltagande företagen möjlighet att sätta konkurrensen ur spel beträffande en väsentlig del av de berörda varorna.
- (13) Om kommissionen i ett visst fall konstaterar att ett avtal som omfattas av undantaget i denna förordning ändå har effekter som är oförenliga med artikel 101.3 i fördraget får den, med stöd av artikel 29.1 i rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget ⁽¹⁾, återkalla undantaget.
- (14) Enligt artikel 29.2 i förordning (EG) nr 1/2003 får konkurrensmyndigheten i en medlemsstat återkalla gruppundantaget enligt denna förordning på den medlemsstatens territorium eller en del av detta, om ett avtal som omfattas av undantaget i denna förordning i ett visst fall ändå har verkningar som är oförenliga med artikel 101.3 i fördraget på den medlemsstatens territorium, eller på en del av detta vilken uppvisar alla kännetecken på en avgränsad geografisk marknad.
- (15) Särskilt viktigt för bedömningen av om gruppundantaget enligt denna förordning ska återkallas enligt artikel 29 i förordning (EG) nr 1/2003 är de konkurrenshämmande effekter som kan uppstå till följd av förekomsten av parallella nät av vertikala avtal som har liknande verkningar, vilka väsentligt begränsar tillträdet till en relevant marknad eller begränsar konkurrensen på denna marknad. Sådana kumulativa effekter kan exempelvis uppstå vad gäller selektiv distribution eller konkurrensklausuler.
- (16) För att förstärka övervakningen av parallella nät av vertikala avtal som har liknande konkurrenshämmande effekter och som täcker mer än 50 % av en viss marknad, kan kommissionen genom förordning förklara att denna förordning inte är tillämplig på vertikala avtal som innehåller specifika begränsningar med avseende på den berörda marknaden, varigenom artikel 101 i fördraget åter blir fullt ut tillämplig på sådana avtal.

⁽¹⁾ EGT L 1, 4.1.2003, s. 1.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Definitioner

1. I denna förordning gäller följande definitioner:

a) *vertikalt avtal*: ett avtal eller samordnat förfarande som ingås mellan två eller flera företag som vart och ett, inom ramen för avtalet eller det samordnade förfarandet, är verksamt i olika led i produktions- eller distributionskedjan, och som avser villkoren för parternas inköp, försäljning eller återförsäljning av vissa varor eller tjänster.

b) *vertikal begränsning*: en konkurrensbegränsning i ett vertikalt avtal som omfattas av artikel 101.1 i fördraget.

c) *konkurrerande företag*: en faktisk eller potentiell konkurrent; *faktisk konkurrent*: ett företag som är verksamt på samma relevanta marknad, *potentiell konkurrent*: ett företag som, utan det vertikala avtalet, på realistiska grunder och inte endast som en rent teoretisk möjlighet vid en liten men bestående höjning av relativpriserna på kort tid sannolikt skulle göra de nödvändiga ytterligare investeringarna eller ta på sig andra nödvändiga omställningskostnader för att komma in på den relevanta marknaden.

d) *konkurrensklausul*: varje direkt eller indirekt skyldighet som föranleder köparen att inte tillverka, köpa, sälja eller återförsälja varor eller tjänster som konkurrerar med avtalsvarorna eller avtalstjänsterna, eller varje direkt eller indirekt skyldighet för köparen att hos leverantören eller något annat företag som leverantören utsett göra mer än 80 % av sina totala inköp av avtalsvarorna eller avtalstjänsterna och av varor eller tjänster som på den relevanta marknaden är utbytbara med dessa, beräknat på grundval av värdet av eller, om det är gängse praxis inom branschen, volymen på köparens inköp under det föregående kalenderåret.

e) *selektivt distributionssystem*: ett distributionssystem där leverantören åtar sig att, antingen direkt eller indirekt, sälja avtalsvarorna eller avtalstjänsterna endast till återförsäljare som valts ut på grundval av särskilda kriterier och där dessa återförsäljare åtar sig att inte sälja dessa varor eller tjänster till

icke auktoriserade återförsäljare inom det område som leverantören har reserverat för att driva detta system.

f) *immateriella rättigheter*: omfattar rättigheter som åtnjuter industriellt rättsskydd, know-how, upphovsrätt och besläktade rättigheter.

g) *know-how*: en viss mängd icke patenterad praktisk information som är ett resultat av leverantörens erfarenhet och tester och som är hemlig, väsentlig och identifierad; i detta sammanhang innebär *hemlig*: ifrågavarande know-how är inte allmänt känd eller lätt tillgänglig, *väsentlig*: ifrågavarande know-how är viktig och till nytta för köparen när det gäller användning, försäljning eller vidareförsäljning av avtalsvarorna eller avtalstjänsterna, *identifierad*: ifrågavarande know-how beskrivs tillräckligt utförligt för att det ska vara möjligt att kontrollera att den uppfyller kriterierna om hemlighet och väsentlighet.

h) *köpare*: omfattar ett företag som enligt ett avtal som omfattas av artikel 101.1 i fördraget säljer varor eller tjänster för ett annat företags räkning.

i) *kund till köparen*: ett företag som inte är part i det avtal enligt vilket avtalsvarorna eller avtalstjänsterna förvärvas från en köpare som är part i avtalet.

2. I denna förordning ska begreppen *företag*, *leverantör* och *köpare* även omfatta dessa företags respektive anknutna företag.

Med anknutna företag avses:

a) Företag i vilka en avtalspart direkt eller indirekt

i) har befogenhet att utöva mer än hälften av rösträttigheterna, eller

ii) har rätt att utse mer än hälften av ledamöterna i styrelsen, direktionen eller organ som rättsligt företräder företagen, eller

iii) har rätt att leda företagets verksamhet.

b) Företag som direkt eller indirekt gentemot en avtalspart har de rättigheter eller befogenheter som anges i led a.

c) Företag i vilka ett företag som avses i led b direkt eller indirekt har de rättigheter eller befogenheter som anges i led a.

d) Företag i vilka en avtalspart tillsammans med ett eller flera av de företag som avses i led a, b eller c eller i vilka två eller flera av dessa företag gemensamt har de rättigheter eller befogenheter som anges i led a.

e) Företag i vilka de rättigheter eller befogenheter som anges i led a gemensamt innehas av

i) avtalsparter eller deras respektive anknutna företag som anges i leden a-d, eller

ii) en eller flera avtalsparter eller en eller flera av deras anknutna företag som anges i leden a-d, samt en eller flera tredje parter.

Artikel 2

Undantag

1. Enligt artikel 101.3 i fördraget och om inte något annat följer av denna förordning förklaras artikel 101.1 i fördraget icke tillämplig på vertikala avtal.

Detta undantag ska gälla i den mån dessa avtal innehåller vertikala begränsningar.

2. Undantaget i punkt 1 ska tillämpas på vertikala avtal som ingås mellan en sammanslutning av företag och dess medlemmar, eller mellan en sådan sammanslutning och dess leverantörer, endast om alla medlemmar är detaljister för varor och ingen enskild medlem i sammanslutningen, tillsammans med sina anknutna företag, har en sammanlagd årsomsättning som överstiger 50 miljoner euro. Vertikala avtal som ingås av sådana sammanslutningar ska omfattas av denna förordning utan att det påverkar tillämpningen av artikel 101 i fördraget i fråga om horisontella avtal som ingåtts mellan medlemmarna i sammanslutningen eller med avseende på beslut fattade av sammanslutningen.

3. Undantaget i punkt 1 ska tillämpas på vertikala avtal som innehåller bestämmelser om överlåtelse till köparen av immateriella rättigheter eller köparens användning av dessa, under förutsättning att dessa bestämmelser inte utgör avtalens primära

syfte och att de direkt avser användning, försäljning eller återförsäljning av varor eller tjänster av köparen eller dennes kunder. Undantaget ska gälla på det villkoret att dessa bestämmelser, i förhållande till avtalsvarorna eller avtalstjänsterna, inte innehåller konkurrensbegränsningar som har samma syfte som vertikala begränsningar som inte är undantagna enligt denna förordning.

4. Undantaget i punkt 1 ska inte tillämpas på vertikala avtal som ingås mellan konkurrerande företag. Det ska dock tillämpas när konkurrerande företag ingår ett icke ömsesidigt vertikalt avtal och

a) leverantören är tillverkare och återförsäljare av varor medan köparen är en återförsäljare som inte konkurrerar i tillverkningsledet, eller

b) leverantören tillhandahåller tjänster i flera handelsled, medan köparen tillhandahåller sina varor eller tjänster i detaljistledet och inte är ett konkurrerande företag i det handelsled där denne köper avtalstjänsterna.

5. Denna förordning ska inte tillämpas på vertikala avtal vars innehåll omfattas av någon annan gruppundantagsförordning, om inte annat föreskrivs i en sådan förordning.

Artikel 3

Tröskelvärde för marknadsandel

1. Undantaget i artikel 2 ska gälla på det villkoret att leverantörens marknadsandel inte överstiger 30 % av den relevanta marknaden där denne säljer avtalsvarorna eller avtalstjänsterna och att köparens marknadsandel inte överstiger 30 % av den relevanta marknaden där denne köper avtalsvarorna eller avtalstjänsterna.

2. Om ett företag inom ramen för ett flerpartsavtal köper avtalsvarorna eller avtalstjänsterna från ett företag som är part i avtalet och säljer avtalsvarorna eller avtalstjänsterna till ett annat företag som är part i avtalet, måste vid tillämpningen av punkt 1 det första företagets marknadsandel iakttas det tröskelvärde för marknadsandelar som föreskrivs i den punkten både som köpare och som leverantör för att undantaget i artikel 2 ska gälla.

Artikel 4

Begränsningar som medför att gruppundantaget inte gäller – särskilt allvarliga begränsningar

Undantaget i artikel 2 ska inte tillämpas på vertikala avtal som direkt eller indirekt, ensamt eller i kombination med andra faktorer som parterna kontrollerar, har följande syfte:

- a) Begränsning av köparens möjligheter att bestämma försäljningspriset, utan att det påverkar leverantörens möjlighet att fastställa ett högsta försäljningspris eller rekommendera ett försäljningspris, under förutsättning att dessa inte som en följd av påtryckningar eller incitament från någon av parterna får karaktären av ett fast eller lägsta försäljningspris.
- b) Begränsning av det område inom vilket eller av den kundkrets till vilken en köpare som är part i avtalet, utan att det påverkar en begränsning som avser etableringsstället, får sälja avtalsvarorna eller avtalstjänsterna, med undantag för
 - i) begränsningar av aktiv försäljning inom det exklusiva geografiska området eller till en exklusiv kundgrupp som reserverats för leverantören eller som leverantören tilldelat en annan köpare, om en sådan begränsning inte begränsar försäljningen för köparens kunder,
 - ii) begränsningar av köparens försäljning till slutanvändare, om köparen driver verksamhet på grossistnivå,
 - iii) begränsning av försäljning till icke auktoriserade återförsäljare av medlemmarna i ett selektivt distributionssystem inom det område som leverantören reserverat för att driva detta system, och
 - iv) begränsningar av köparens möjligheter att sälja komponenter som levereras i syfte att införlivas, till kunder som skulle använda dem för att tillverka samma slags varor som de som är producerade av leverantören.
- c) Begränsning av aktiv eller passiv försäljning till slutanvändare av medlemmar i ett selektivt distributionssystem som driver verksamhet i detaljhandelsledet, utan att det påverkar möj-

ligheten att förbjuda en medlem av detta system att bedriva verksamhet från ett icke auktoriserat etableringsställe.

- d) Begränsning av korsvisa leveranser mellan återförsäljare i ett selektivt distributionssystem, även mellan distributörer som driver verksamhet i olika handelsled.
- e) Begränsningar som avtalats mellan en leverantör av komponenter och en köpare som införlivar dessa komponenter och som hindrar leverantören från att sälja dessa komponenter som reservdelar till slutanvändare eller till reparatörer eller andra tjänsteleverantörer som av köparen inte fått i uppdrag att reparera eller underhålla dennes varor.

Artikel 5

Uteslutna begränsningar

1. Undantaget i artikel 2 ska inte tillämpas på följande skyldigheter i vertikala avtal:
 - a) Varje direkt eller indirekt konkurrensklausul vars varaktighet är obegränsad eller överstiger fem år.
 - b) Varje direkt eller indirekt skyldighet som föranleder köparen att efter det att avtalet löpt ut inte tillverka, köpa, sälja eller återförsälja varor eller tjänster.
 - c) Varje direkt eller indirekt skyldighet som ålägger medlemmarna i ett selektivt distributionssystem att inte sälja vissa konkurrerande leverantörers varumärken.
- Vid tillämpningen av första stycket led a ska en konkurrensklausul vars giltighet underförstått förlängs med en period som överstiger fem år anses ha slutits på obegränsad tid.
2. Med avvikelse från punkt 1 a ska tidsgränsen på fem år inte gälla om köparen säljer avtalsvaror eller avtalstjänster från lokaler och mark som ägs av leverantören eller som leverantören hyr av en tredje man som inte har någon anknytning till köparen, under förutsättning att konkurrensklausulens varaktighet inte är längre än den period under vilken köparen besitter lokalerna och marken.

3. Med avvikelse från punkt 1 b ska undantaget i artikel 2 tillämpas på varje direkt eller indirekt skyldighet som föranleder köparen att efter det att avtalet löpt ut inte tillverka, köpa, sälja eller återförsälja varor eller tjänster, om följande villkor är uppfyllda:

- a) Skyldigheten avser varor eller tjänster som konkurrerar med avtalsvarorna eller avtalstjänsterna.
- b) Skyldigheten är begränsad till de lokaler och den mark varifrån köparen har bedrivit verksamhet under avtalsperioden.
- c) Skyldigheten är oundgänglig för att skydda know-how som leverantören har överfört till köparen.
- d) Skyldigheten är begränsad till en period på ett år efter det att avtalet löpt ut.

Punkt 1 b ska inte påverka möjligheten att uppställa en icke tidsbegränsad begränsning av användning och utlämnande av know-how som ännu inte har blivit tillgänglig för allmänheten.

Artikel 6

Icke tillämpning av förordningen

Om parallella nät av liknande vertikala begränsningar omfattar mer än 50 % av en relevant marknad, får kommissionen enligt artikel 1 a i förordning nr 19/65/EEG genom förordning förklara att den här förordningen inte ska tillämpas på vertikala avtal som innehåller särskilda begränsningar avseende den marknaden.

Artikel 7

Tillämpning av tröskelvärden för marknadsandelar

Vid tillämpningen av de tröskelvärden för marknadsandelar som anges i artikel 3 ska följande regler gälla:

- a) Leverantörens marknadsandel ska beräknas på grundval av uppgifter om försäljningsvärdet på marknaden och köparens marknadsandel ska beräknas på grundval av uppgifter om inköpsvärdet på marknaden. Om inga uppgifter om försäljningsvärdet eller inköpsvärdet på marknaden finns tillgängliga kan uppskattningar som grundar sig på annan tillförlitlig marknadsinformation, exempelvis försäljningsvolymerna och

inköpsvolymerna på marknaden, användas för att fastställa det berörda företags marknadsandel.

- b) Marknadsandelarna ska beräknas på grundval av uppgifter som avser det föregående kalenderåret.
- c) Leverantörens marknadsandel ska omfatta varor och tjänster som levererats till vertikalt integrerade distributörer för återförsäljning.
- d) Om en marknadsandel från början inte överstiger 30 % men senare överskrider denna nivå utan att överstiga 35 % ska undantaget i artikel 2 fortsätta att tillämpas under en period av två på varandra följande kalenderår efter det år då tröskelvärdet för marknadsandelar på 30 % först överskreds.
- e) Om en marknadsandel från början inte överstiger 30 % men senare överskrider 35 % ska undantaget i artikel 2 fortsätta att tillämpas under ett kalenderår efter det år då nivån på 35 % först överskreds.

f) Punkterna d och e får inte utnyttjas tillsammans, så att undantaget fortsätter att tillämpas längre än två kalenderår.

- g) Den marknadsandel som innehas av de företag som avses i artikel 1.2 andra stycket led e ska fördelas lika mellan vart och ett av de företag som har de rättigheter eller befogenheter som anges i artikel 1.2 andra stycket led a.

Artikel 8

Tillämpning av tröskelvärden för omsättning

1. Vid beräkningen av den sammanlagda årsomsättningen enligt artikel 2.2 ska den omsättning som den berörda avtalsparten i det vertikala avtalet och anknutna företag uppnått under det föregående räkenskapsåret avseende samtliga varor och tjänster, exklusive alla skatter och andra avgifter, läggas samman. Därvid ska bortses från försäljning mellan parten i det vertikala avtalet och anknutna företag eller mellan de anknutna företagen.

2. Undantaget i artikel 2 ska fortsätta att tillämpas om tröskelvärdet för den sammanlagda årsomsättningen under en period av två på varandra följande räkenskapsår överskrider med högst 10 %.

Artikel 9

Övergångsperiod

Förbudet i artikel 101.1 i fördraget ska inte gälla under perioden från och med den 1 juni 2010 till och med den 31 maj 2011 i fråga om avtal som redan är i kraft den 31 maj 2010 och som inte uppfyller de villkor för undantag som anges i denna förordning men som den 31 maj 2010 uppfyller de villkor för undantag som anges i förordning (EG) nr 2790/1999.

Artikel 10

Giltighetsperiod

Denna förordning träder i kraft den 1 juni 2010.

Den ska upphöra att gälla den 31 maj 2022.

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater.

Utfärdad i Bryssel, 20 april 2010.

På kommissionens vägnar

José Manuel BARROSO

Ordförande

Lagförslag i promemorian Förslag till lag om ändring i lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn

Prop. 2009/10:236
Bilaga 4

Alternativ 1

Förslag till lag om ändring i lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn

Härigenom föreskrivs att 1 och 3 §§ lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Denna lag tillämpas på vertikala avtal, om de avser villkoren för parternas inköp, försäljning eller återförsäljning av nya motorfordon, reservdelar för motorfordon eller reparations- och underhållstjänster för motorfordon.

1 §

Denna lag tillämpas på avtal som ingås mellan två eller flera företag som vart och ett, inom ramen för avtalet, är verksamt i olika led i produktions- eller återförsäljningskedjan, och som avser de villkor enligt vilka parterna kan köpa, sälja eller återförsälja reservdelar till motorfordon eller reparations- och underhållstjänster för motorfordon.

Bestämmelsen i 1 kap. 6 § konkurrenslagen (2008:579) ska även tillämpas på avtal enligt denna lag.

3 §

I fråga om avtalen tillämpas bestämmelserna i kommissionens förordning (EG) nr 1400/2002 av den 31 juli 2002 om tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn¹ på motsvarande sätt, med undantag av artiklarna 2.1, 6 och 7 samt 10–12. Dock ska i artikel 1.1 d "artikel 81.1 i fördraget" och i artikel 2.2 a "artikel 81" ersättas med "2 kap. 1 § konkurrenslagen

I fråga om avtalen tillämpas bestämmelserna i kommissionens förordning (EG) nr .../... av den ... om tillämpningen av artikel 101.3 i EUF-fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn¹ på motsvarande sätt, med undantag av artiklarna 2–3, 4.1, 6 och 7. Dock ska i artikel 4.2 "artikel 101" ersättas med "2 kap. 1 § konkurrenslagen (2008:579)". Vidare ska hänvisningar till undantaget avse 2 § i

¹ EGT L 203, 1.8.2002, s. 30 (Celex 32002R1400).

¹ EUT L XXXXXX, s. XX (Celex XXXRXXXX).

(2008:579)” samt i artikel 1.1 e ”den gemensamma marknaden” ersätts med ”Sverige”. Vidare ska hänvisningar till undantaget avse 2 § i förening med 1 §.

förening med 1 §.

För avtalen gäller att kraven för undantag enligt lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal ska vara uppfylla.

Prop. 2009/10:236
Bilaga 4

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.
2. Äldre föreskrifter gäller till utgången av maj 2013 för konkurrensbegränsande avtal som har ingåtts mellan två eller fler företag som inom ramen för avtalet är verksamma i olika led i produktions- eller distributionskedjan och som avser villkoren enligt vilka parterna kan köpa, sälja eller återförsälja nya motorfordon.

Alternativ 2

Förslag till lag om ändring i lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn

Häri genom föreskrivs att 1 och 3 §§ lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Denna lag tillämpas på vertikala avtal, om de avser villkoren för parternas inköp, försäljning eller återförsäljning av nya motorfordon, reservdelar för motorfordon eller reparations- och underhållstjänster för motorfordon.

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag tillämpas på avtal som ingås mellan två eller flera företag som vart och ett, inom ramen för avtalet, är verksamt i olika led i produktions- eller återförsäljningskedjan, och som avser de villkor enligt vilka parterna kan köpa, sälja eller återförsälja

1. reservdelar till motorfordon eller reparations- och underhållstjänster för motorfordon, eller
2. nya motorfordon.

Bestämmelsen i 1 kap. 6 § konkurrenslagen (2008:579) ska även tillämpas på avtal enligt denna lag.

3 §

I fråga om avtalen tillämpas bestämmelserna i kommissionens förordning (EG) nr 1400/2002 av den 31 juli 2002 om tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn¹ på motsvarande sätt, med undantag av artiklarna 2.1, 6 och 7 samt 10–12. Dock ska i artikel 1.1 d "artikel 81.1 i fördraget" och i artikel 2.2 a "artikel 81" ersättas med "2 kap. 1 § konkurrenslagen (2008:579)" samt i artikel 1.1 e "den gemensamma marknaden" ersättas med "Sverige". Vidare ska hänvisningar till undantaget avse 2 § i förening med 1 §.

I fråga om avtal som avses i 1 § första stycket 1 tillämpas bestämmelserna i kommissionens förordning (EG) nr .../... av den ... om tillämpningen av artikel 101.3 i EUF-fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn¹ på motsvarande sätt, med undantag av artiklarna 2–3, 4.1, 6 och 7. Dock ska i artikel 4.2 "artikel 101" ersättas med "2 kap. 1 § konkurrenslagen (2008:579)". Vidare ska hänvisningar till undantaget avse 2 § i förening med 1 §.

För avtalen som avses i 1 § första stycket 1 gäller att kraven för undantag enligt lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal ska vara uppfyllda.

I fråga om avtal som avses i 1 § första stycket 2 tillämpas bestämmelserna i kommissionens förordning (EG) nr 1400/2002 av den 31 juli 2002 om tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn² på motsvarande sätt, med undantag av artiklarna 2.1, 6 och 7 samt 10–12. Dock ska i artikel 1.1 d "artikel 81.1 i fördraget" och i artikel 2.2 a "artikel 81" ersättas med "2 kap. 1 § konkurrenslagen (2008:579)" samt i artikel 1.1 e "den gemensamma marknaden" ersättas med "Sverige". Vidare ska hänvisningar till undantaget avse 2 § i förening med 1 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ EGT L 203, 1.8.2002, s. 30 (Celex 32002R1400).

¹ EUT L XXXXXXX, s. XX (Celex XXXXRXXXX).

² EGT L 203, 1.8.2002, s. 30 (Celex 32002R1400).

Förslag till lag om ändring i lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn

Prop. 2009/10:236
Bilaga 4

Härigenom föreskrivs att 1 och 3 §§ lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag tillämpas på avtal som ingås mellan två eller flera företag som vart och ett, inom ramen för avtalet, är verksamt i olika led i produktions- eller återförsäljningskedjan, och som avser de villkor enligt vilka parterna kan köpa, sälja eller återförsälja

1. reservdelar till motorfordon eller reparations- och underhållstjänster för motorfordon, eller

2. nya motorfordon.

Bestämmelsen i 1 kap. 6 § konkurrenslagen (2008:579) ska även tillämpas på avtal enligt denna lag.

3 §²

I fråga om *avtal som avses i 1 § första stycket* 1 tillämpas bestämmelserna i kommissionens förordning (EG) nr 0000/0000 av den XXXXXXX om tillämpningen av artikel 101.3 i EUF-fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn³ på motsvarande sätt, med undantag av artiklarna 2–3, 4.1, 6 och 7. Dock ska i artikel 4.3 ”artikel 101” ersättas med ”2 kap. 1 § konkurrenslagen (2008:579)” och hänvisningar till undantaget avse 2 § i förening med 1 §.

I fråga om *avtalen* tillämpas bestämmelserna i kommissionens förordning (EG) nr .../... av den ... om tillämpningen av artikel 101.3 i EUF-fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn³ på motsvarande sätt, med undantag av artiklarna 2–3, 4.1, 6 och 7. Dock ska i artikel 4.3 ”artikel 101” ersättas med ”2 kap. 1 § konkurrenslagen (2008:579)”. Vidare ska hänvisningar till undantaget avse 2 § i förening med 1 §.

¹ Senaste lydelse 2010:000.

² Senaste lydelse 2010:000.

³ EUT L XXXXXX, s. XX (Celex XXXXRXXXX).

³ EUT L XXXXXX, s. XX (Celex XXXXRXXXX).

För avtalen som avses i 1 § första stycket 1 gäller att kraven för undantag enligt lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal ska vara uppfylla.

För avtalen gäller att kraven för undantag enligt lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal ska vara uppfylla.

I fråga om avtal som avses i 1 § första stycket 2 tillämpas bestämmelserna i kommissionens förordning (EG) nr 1400/2002 av den 31 juli 2002 om tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn⁴ på motsvarande sätt, med undantag av artiklarna 2.1, 6 och 7 samt 10–12. Dock ska i artikel 1.1 d "artikel 81.1 i fördraget" och i artikel 2.2 a "artikel 81" ersättas med "2 kap. 1 § konkurrenslagen (2008:579)" samt i artikel 1.1 e "den gemensamma marknaden" ersättas med "Sverige". Vidare ska hänvisningar till undantaget avse 2 § i förening med 1 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2013.

⁴ EGT L 203, 1.8.2002, s. 30 (Celex 32002R1400).

Förteckning över remissinstanserna

Prop. 2009/10:236
Bilaga 5

Remissyttranden över promemorian Förslag till lag om ändring i lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn har avgetts av följande instanser: Svea hovrätt, Marknadsdomstolen, Stockholms tingsrätt, Konkurrensverket, Konsumentverket, Bil Sweden, Företagarna, MAQS Law Firm Advokatbyrå AB, Motorbranschens riksförbund, Motormännens riksförbund, Regelrådet och Sveriges Bildelsgrossisters Förening.

Följande instanser har inbjudits att yttra sig men avstått: Gernandt & Danielsson Advokatbyrå KB, Linklaters Advokatbyrå AB, Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB och Svenskt Näringsliv.

Kommissionens förordning (EU) nr 461/2010 av den 27 maj 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn

Prop. 2009/10:236
Bilaga 6

L 129/52

SV

Europeiska unionens officiella tidning

28.5.2010

KOMMISSIONENS FÖRORDNING (EU) nr 461/2010

av den 27 maj 2010

om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn

(Text av betydelse för EES)

EUROPEISKA KOMMISSIONEN HAR ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt,

med beaktande av rådets förordning nr 19/65/EEG av den 2 mars 1965 om tillämpning av fördragets artikel 85.3 på vissa grupper av avtal och samordnade förfaranden⁽¹⁾, särskilt artikel 1,

efter att ha offentliggjort ett utkast till denna förordning,

efter samråd med rådgivande kommittén för kartell- och monopolfrågor, och

av följande skäl:

(1) Förordning nr 19/65/EEG ger kommissionen befogenhet att genom förordning tillämpa artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (*) på vissa grupper av vertikala avtal och motsvarande samordnade förfaranden som omfattas av artikel 101.1 i fördraget. Gruppundantagsförordningar gäller vertikala avtal som uppfyller vissa villkor. Förordningarna kan vara allmänna eller avse en viss sektor.

(2) Kommissionen har definierat en grupp vertikala avtal som den anser normalt uppfyller villkoren i artikel 101.3 i fördraget och därför antagit kommissionens förordning (EU) nr 330/2010 av den 20 april 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden⁽²⁾, som ersätter kommissionens förordning (EG) nr 2790/1999⁽³⁾.

(3) Motorfordonssektorn, som omfattar både personbilar och nyttofordon, har sedan 1985 omfattats av särskilda gruppundantagsförordningar, varav den senaste är kommissionens förordning (EG) nr 1400/2002 av den 31 juli 2002 om tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn (*). I förordning (EG) nr 2790/1999 angavs det uttryckligen att den inte var tillämplig på vertikala avtal vars innehåll omfattades av någon annan gruppundantagsförordning. Motorfordonssektorn föll därför utanför tillämpningsområdet för den förordningen.

(4) Förordning (EG) nr 1400/2002 löper ut den 31 maj 2010. Motorfordonssektorn bör dock även i fortsättningen omfattas av ett gruppundantag för att förenkla de berörda företagens administration och minska deras kostnader för att följa regelverket, samtidigt som man säkerställer en effektiv övervakning av marknaderna i överensstämmelse med artikel 103.2 b i fördraget.

(5) De erfarenheter som sedan 2002 vunnits angående återförsäljning av nya motorfordon, återförsäljning av reservdelar och tillhandahållande av reparations- och underhållstjänster för motorfordon gör det möjligt att definiera en grupp av vertikala avtal inom motorfordonssektorn som kan anses normalt uppfylla de villkor som anges i artikel 101.3 i fördraget.

(6) Gruppen omfattar vertikala avtal om inköp, försäljning eller återförsäljning av nya motorfordon, vertikala avtal om inköp, försäljning eller återförsäljning av reservdelar för motorfordon och vertikala avtal om tillhandahållande av reparations- och underhållstjänster för sådana fordon, om sådana avtal ingås mellan icke konkurrerande företag, mellan vissa konkurrenter eller av vissa sammanslutningar av detaljister eller reparatörer. Gruppen omfattar även vertikala avtal som innehåller kompletterande bestämmelser om överlåtelse eller användning av immateriella rättigheter. Begreppet *vertikala avtal* bör i enlighet med detta definieras så att det omfattar både sådana avtal och motsvarande samordnade förfaranden.

⁽¹⁾ EGT 36, 6.3.1965, s. 533/65.

⁽²⁾ Med verkan från och med den 1 december 2009 har artikel 81 i EG-fördraget ersatts av artikel 101 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. De två artiklarna är dock i sak oförändrade. I denna förordning bör hänvisningar till artikel 101 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt i förekommande fall förstås som hänvisningar till artikel 81 i EG-fördraget.

⁽³⁾ EUT L 102, 23.4.2010, s. 1.

⁽⁴⁾ EGT L 336, 29.12.1999, s. 21.

⁽⁵⁾ EGT L 203, 1.8.2002, s. 30.

- (7) Vissa typer av vertikala avtal kan öka den ekonomiska effektiviteten inom en produktions- eller distributionskedja genom att möjliggöra bättre samordning mellan de deltagande företagen. Avtalen kan i synnerhet minska parternas transaktions- och distributionskostnader och optimera deras investerings- och försäljningsnivåer.
- (8) Sannolikheten för att sådana effektivitetsfrämjande effekter uppväger de konkurrenshämmande effekter som kan uppstå till följd av begränsningar i vertikala avtal beror på de avtalsslutande företagens marknadsstyrka och därför på i vilken utsträckning dessa företag utsätts för konkurrens från andra leverantörer av varor eller tjänster som köparna betraktar som likvärdiga eller utbytbara med tanke på produkternas egenskaper, pris och avsedda användning. Vertikala avtal som innehåller begränsningar som sannolikt kommer att minska konkurrensen och skada konsumenterna, eller som inte är absolut nödvändiga för att uppnå de effektivitetsfrämjande effekterna, bör uteslutas från gruppundantaget.
- (9) För att avgränsa det lämpliga tillämpningsområdet för en gruppundantagsförordning måste kommissionen ta hänsyn till konkurrensförhållandena i den aktuella sektorn. I detta avseende visar slutsatserna från den djupgående övervakningen av motorfordonssektorn, vilka anges i utvärderingsrapporten om verkan av kommissionens förordning (EG) nr 1400/2002 av den 28 maj 2008⁽¹⁾ och i kommissionens meddelande *Den framtida konkurrensrättsliga ramen för motorfordonssektorn* av den 22 juli 2009⁽²⁾, att en distinktion bör göras mellan avtal om återförsäljning av nya motorfordon och avtal om tillhandahållande av reparations- och underhållstjänster samt återförsäljning av reservdelar.
- (10) Vad beträffar återförsäljningen av nya motorfordon förefaller det inte finnas några betydande konkurrensbrister som särskiljer denna sektor från andra ekonomiska sektorer och som föranleder andra och strängare regler än de som anges i förordning (EU) nr 330/2010. Tröskelvärdet för marknadsandelar, det faktum att vissa vertikala avtal inte beviljas undantag och övriga villkor i den förordningen är i regel en garanti för att vertikala avtal om återförsäljning av nya motorfordon överensstämmer med kraven i artikel 101.3 i fördraget. Sådana avtal bör därför omfattas av det undantag som beviljas genom förordning (EU) nr 330/2010, förutsatt att alla villkor i den förordningen är uppfyllda.
- (11) Beträffande avtal om återförsäljning av reservdelar och om tillhandahållande av reparations- och underhållstjänster bör vissa specifika särdrag på eftermarknaden för motorfordon beaktas. Särskilt visar de erfarenheter som kommissionen har gjort vid sin tillämpning av förordning (EG) nr 1400/2002 att prisökningar på enskilda reparationsarbeten endast delvis avspeglas i moderna bilars ökade tillförlitlighet och förlängda serviceintervaller. De sistnämnda trenderna hänger samman med den tekniska utvecklingen och med att de fordonskomponenter som fordonstillverkare köper av leverantörer av originalutrustning blir alltmer komplicerade och tillförlitliga. Sådana leverantörer säljer sina produkter som reservdelar på eftermarknaden både via fordonstillverkarnas nätverk av auktoriserade reparatörer och via oberoende kanaler, och de är därför en viktig konkurrensfaktor på eftermarknaden för motorfordon. De kostnader som konsumenterna inom unionen i genomsnitt betalar för reparations- och underhållstjänster för motorfordon utgör en mycket hög andel av de sammanlagda konsumentutgifterna för motorfordon.
- (12) Det finns också ett direkt samband mellan konkurrensvillkoren på eftermarknaden för motorfordon och dels den allmänna säkerheten, eftersom fordonen kan vara farliga om de har reparerats på ett felaktigt sätt, dels folkhälsan och miljön, eftersom utsläpp av koldioxid och andra luftföroreningar kan vara högre för fordon som inte har underhållits regelbundet.
- (13) I den mån en separat eftermarknad kan avgränsas sammanhänger den effektiva konkurrensen på marknaderna för inköp och försäljning av reservdelar samt för tillhandahållande av reparations- och underhållstjänster för motorfordon med graden av ömsidig konkurrens mellan auktoriserade reparatörer, dvs. sådana som verkar inom ett reparationsnätverk etablerat direkt eller indirekt av fordonstillverkare, samt mellan auktoriserade och oberoende aktörer, inbegripet oberoende reservdelsleverantörer och reparatörer. För att de sistnämnda ska kunna konkurrera krävs att de har o begränsad tillgång till nödvändiga insatsprodukter, såsom reservdelar och teknisk information.
- (14) Med hänsyn tagen till dessa särdrag är reglerna i förordning (EU) nr 330/2010, inbegripet det enhetliga tröskelvärdet för marknadsandelar på 30 %, nödvändiga men inte tillräckliga för att se till att gruppundantaget endast förbehålls de vertikala avtal om återförsäljning av reservdelar och om tillhandahållande av reparations- och underhållstjänster som med tillräcklig säkerhet kan antas uppfylla villkoren i artikel 101.3 i fördraget.

⁽¹⁾ SEK(2008) 1946.

⁽²⁾ KOM(2009) 388.

- (15) Vertikala avtal om återförsäljning av reservdelar och om tillhandahållande av reparations- och underhållstjänster bör därför omfattas av gruppundantaget endast om de, utöver villkoren för undantag i förordning (EU) nr 330/2010, uppfyller de strängare krav som gäller för vissa typer av allvarligt konkurrenshämmande begränsningar som kan begränsa utbudet och användningen av reservdelar på eftermarknaden för motorfordon.
- (16) Gruppundantaget bör särskilt inte omfatta avtal som begränsar möjligheterna för medlemmar i en fordonstillverkares selektiva distributionssystem att sälja reservdelar till oberoende reparatörer, som använder dem för att tillhandahålla reparations- eller underhållstjänster. Utan tillgång till sådana reservdelar skulle oberoende reparatörer inte kunna konkurrera effektivt med auktoriserade reparatörer, eftersom de inte skulle kunna tillhandahålla konsumenterna den höga kvalitet på servicen som bidrar till att motorfordon fungerar säkert och tillförlitligt.
- (17) För att konkurrensen på reparations- och underhållsmarknaderna ska bli effektiv och reparatörerna ska kunna erbjuda slutanvändarna reservdelar från olika konkurrenter bör gruppundantaget inte omfatta vertikala avtal som, även om de följer förordning (EU) nr 330/2010, icke desto mindre begränsar en reservdelstillverkares möjligheter att sälja sådana delar till auktoriserade reparatörer inom en fordonstillverkares distributionsystem, oberoende återförsäljare av reservdelar, oberoende reparatörer eller slutanvändare. Detta påverkar inte reservdelstillverkarnas civilrättsliga ansvar, eller fordonstillverkarnas rätt att kräva att auktoriserade reparatörer inom deras egna distributionssystem endast använder reservdelar som har samma kvalitet som de komponenter som används vid byggandet av ett visst motorfordon. Med tanke på fordonstillverkarnas avtalsfästa roll vid reparationer som täcks av garanti, vid kostnadsfri service och återkallelse av fordon, bör undantaget dessutom omfatta avtal som innefattar en skyldighet för auktoriserade reparatörer att bara använda fordonstillverkarens egna reservdelar för dessa reparationer.
- (18) För att auktoriserade och oberoende reparatörer och slutanvändare ska kunna identifiera en tillverkare av motorfordonskomponenter eller reservdelar och välja mellan alternativa reservdelar, bör gruppundantaget inte omfatta avtal genom vilka en tillverkare av motorfordon begränsar möjligheterna för en tillverkare av komponenter eller originalreservdelar att placera sitt varumärke eller sin logotyp på dessa reservdelar på ett synligt och ändamålsenligt sätt.
- (19) För att ge samtliga aktörer tid att anpassa sig till den här förordningen, bör tillämpningsperioden för de bestämmelser i förordning (EG) nr 1400/2002 som gäller vertikala avtal om inköp, försäljning och återförsäljning av nya motorfordon förlängas till den 31 maj 2013. Vad beträffar vertikala avtal om återförsäljning av reservdelar och om tillhandahållande av reparations- och underhållstjänster bör den här förordningen tillämpas från och med den 1 juni 2010 för att även i fortsättningen sörja för tillräckligt skydd av konkurrensen på eftermarknaderna för motorfordon.
- (20) Kommissionen kommer fortlöpande att övervaka utvecklingen inom motorfordonssektorn och vidta lämpliga korrigerande åtgärder om det uppstår konkurrensproblem som kan skada konsumenterna på marknaden för återförsäljning av nya motorfordon, för tillhandahållande av reservdelar eller för eftermarknadsservice för motorfordon.
- (21) Om kommissionen i ett visst fall konstaterar att ett avtal som omfattas av undantaget i denna förordning ändå har effekter som är oförenliga med artikel 101.3 i fördraget får den, med stöd av artikel 29.1 i rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget⁽¹⁾, återkalla undantaget.
- (22) Enligt artikel 29.2 i förordning (EG) nr 1/2003 får konkurrensmyndigheten i en medlemsstat återkalla gruppundantaget enligt denna förordning på den medlemsstatens territorium eller en del av detta, om ett avtal som omfattas av undantaget i denna förordning i ett visst fall ändå har verkningar som är oförenliga med artikel 101.3 i fördraget på den medlemsstatens territorium, eller på en del av detta vilken uppvisar alla kännetecken på en avgränsad geografisk marknad.
- (23) Särskilt viktigt för bedömningen av om gruppundantaget enligt denna förordning ska återkallas enligt artikel 29 i förordning (EG) nr 1/2003 är de konkurrenshämmande effekter som kan uppstå till följd av förekomsten av parallella nät av vertikala avtal som har liknande verkningar som väsentligt begränsar tillträdet till en relevant marknad eller begränsar konkurrensen på denna marknad. Sådana kumulativa effekter kan exempelvis uppstå vad gäller selektiv distribution eller konkurrensklausuler.

⁽¹⁾ EGT L 1, 4.1.2003, s. 1.

- (24) För att förstärka övervakningen av parallella nät av vertikala avtal som har liknande konkurrenshämmande effekter och som täcker mer än 50 % av en viss marknad, kan kommissionen genom förordning förklara att denna förordning inte är tillämplig på vertikala avtal som innehåller specifika begränsningar med avseende på den berörda marknaden, varigenom artikel 101 i fördraget åter blir fullt ut tillämplig på sådana avtal.
- (25) För att kunna bedöma hur den här förordningen påverkar konkurrensen inom detaljhandeln med motorfordon, på reservdelsmarknaden och inom efterservice för motorfordon på den inre marknaden är det lämpligt att utarbeta en utvärderingsrapport om förordningens funktion.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

KAPITEL I

GEMENSAMMA BESTÄMMELSER

Artikel 1

Definitioner

1. I denna förordning gäller följande definitioner:

- a) *vertikalt avtal*: ett avtal eller samordnat förfarande som ingås mellan två eller flera företag som vart och ett, inom ramen för avtalet eller det samordnade förfarandet, är verksamt i olika led i produktions- eller distributionskedjan, och som avser villkoren för parternas inköp, försäljning eller återförsäljning av vissa varor eller tjänster.
- b) *vertikal begränsning*: en konkurrensbegränsning i ett vertikalt avtal som omfattas av artikel 101.1 i fördraget.
- c) *auktoriserad reparatör*: den som tillhandahåller reparations- och underhållstjänster för motorfordon och är verksamt inom det distributionssystem som en leverantör av motorfordon har inrättat.
- d) *auktoriserad återförsäljare*: den som återförsäljer reservdelar för motorfordon och är verksamt inom det distributionssystem som en leverantör av motorfordon har inrättat.
- e) *oberoende operatör*:
- i) den som tillhandahåller reparations- och underhållstjänster för motorfordon, men som inte är verksamt inom det distributionssystem som inrättats av leverantören av de motorfordon för vilken den oberoende reparatören tillhandahåller reparationer eller underhåll.
 - ii) en auktoriserad reparatör inom en viss leverantörs distributionssystem, i den mån reparatören tillhandahåller

reparations- eller underhållstjänster för motorfordon beträffande vilka reparatören inte ingår i den leverantörens distributionssystem.

f) *oberoende återförsäljare*:

- i) den som återförsäljer reservdelar för motorfordon men som inte är verksamt inom det distributionssystem som inrättats av leverantören av de motorfordon för vilken den oberoende återförsäljaren säljer reservdelar.
- ii) en auktoriserad återförsäljare inom en viss leverantörs distributionssystem, i den mån återförsäljaren säljer reservdelar för motorfordon beträffande vilka återförsäljaren inte ingår i den leverantörens distributionssystem.

g) *motorfordon*: ett självgående fordon försett med tre eller flera hjul avsett att användas på allmänna vägar.

h) *reservdelar*: varor som ska monteras i eller på ett motorfordon för att ersätta komponenter i det fordonet, däribland smörjmedel som är nödvändiga för nyttjande av ett motorfordon, med undantag för bränsle.

i) *selektivt distributionssystem*: ett distributionssystem där leverantören åtar sig att, antingen direkt eller indirekt, sälja avtalsvarorna eller avtals-tjänsterna endast till återförsäljare som valts ut på grundval av särskilda kriterier och där dessa återförsäljare åtar sig att inte sälja dessa varor eller tjänster till icke auktoriserade återförsäljare inom det område som leverantören har reserverat för att driva detta system.

2. I denna förordning ska begreppen *företag*, *leverantör*, *tillverkare* och *köpare* även omfatta deras respektive anknutna företag.

Med *anknutna företag* avses:

a) företag i vilka en avtalspart direkt eller indirekt

- i) har befogenhet att utöva mer än hälften av rösträttigheterna, eller
- ii) har rätt att utse mer än hälften av ledamöterna i styrelsen, direktionen eller organ som rättsligt företräder företagen, eller
- iii) har rätt att leda företagets verksamhet,

b) företag som direkt eller indirekt gentemot en avtalspart har de rättigheter eller befogenheter som anges i led a,

c) företag i vilka ett företag som avses i led b direkt eller indirekt har de rättigheter eller befogenheter som anges i led a,

d) företag i vilka en avtalspart tillsammans med ett eller flera av de företag som avses i led a, b eller c eller i vilka två eller flera av dessa företag gemensamt har de rättigheter eller befogenheter som anges i led a,

e) företag i vilka de rättigheter eller befogenheter som anges i led a gemensamt innehas av

i) avtalsparter eller deras respektive anknutna företag som avses i leden a–d, eller

ii) en eller flera avtalsparter eller en eller flera av deras anknutna företag som avses i leden a–d, samt en eller flera tredje parter.

KAPITEL II

VERTIKALA AVTAL OM INKÖP, FÖRSÄLJNING ELLER ÅTERFÖRSÄLJNING AV NYA MOTORFORDON

Artikel 2

Tillämpning av förordning (EG) nr 1400/2002

I enlighet med artikel 101.3 i fördraget ska från och med den 1 juni 2010 till och med den 31 maj 2013 artikel 101.1 i fördraget inte vara tillämplig på vertikala avtal avseende de villkor enligt vilka parterna kan köpa, sälja eller återförsälja nya motorfordon, om dessa avtal uppfyller de krav för undantag i förordning (EG) nr 1400/2002 som specifikt avser vertikala avtal om inköp, försäljning eller återförsäljning av nya motorfordon.

Artikel 3

Tillämpning av förordning (EU) nr 330/2010

Med verkan från och med den 1 juni 2013 ska förordning (EU) nr 330/2010 tillämpas på vertikala avtal om inköp, försäljning eller återförsäljning av nya motorfordon.

KAPITEL III

VERTIKALA AVTAL OM EFTERMARKNADEN FÖR MOTORFORDON

Artikel 4

Undantag

I enlighet med artikel 101.3 i fördraget, och om inte något annat följer av denna förordning, ska artikel 101.1 i fördraget inte tillämpas på vertikala avtal avseende de villkor enligt vilka parterna kan köpa, sälja eller återförsälja reservdelar till motorfordon eller tillhandahålla reparations- och underhållstjänster för motorfordon, om dessa avtal uppfyller kraven för ett undantag enligt förordning (EU) nr 330/2010 och inte innehåller några av

de särskilt allvarliga begränsningar som anges i artikel 5 i den här förordningen.

Detta undantag ska gälla i den mån sådana avtal innehåller vertikala begränsningar.

Artikel 5

Begränsningar som medför att gruppundantaget inte gäller – särskilt allvarliga begränsningar

Undantaget i artikel 4 ska inte tillämpas på vertikala avtal som direkt eller indirekt, ensamt eller i kombination med andra faktorer som parterna kontrollerar, har följande syfte:

a) Begränsningar av försäljningen av reservdelar för motorfordon av medlemmar i ett selektivt distributionssystem till oberoende reparatörer som använder dessa delar för reparation och underhåll av motorfordon.

b) Begränsningar, avtalade mellan en leverantör av reservdelar, reparationsverktyg eller felsökningsutrustning eller annan utrustning och en tillverkare av motorfordon, av leverantörens möjligheter att sälja dessa varor till auktoriserade eller oberoende återförsäljare eller till auktoriserade eller oberoende reparatörer eller slutanvändare.

c) Begränsningar, avtalade mellan en tillverkare av motorfordon som använder komponenter i den första monteringen av motorfordon och leverantören av sådana komponenter, av leverantörens möjligheter att effektivt och väl synligt placera sitt varumärke eller sin logotyp på de levererade komponenterna eller reservdelarna.

KAPITEL IV

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 6

Icke tillämpning av denna förordning

Om parallella nät av liknande vertikala begränsningar omfattar mer än 50 % av en relevant marknad, får kommissionen enligt artikel 1a i förordning nr 19/65/EEG genom förordning förklara att den här förordningen inte ska vara tillämplig på vertikala avtal som innehåller särskilda begränsningar avseende den marknaden.

Artikel 7

Övervakning och utvärderingsrapport

Kommissionen kommer att övervaka hur denna förordning fungerar och utarbeta en rapport om dess funktion senast den 31 maj 2021 med särskild hänsyn till villkoren i artikel 101.3 i fördraget.

Artikel 8

Giltighetsperiod

Denna förordning träder i kraft den 1 juni 2010.

Den ska upphöra att gälla den 31 maj 2023.

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater.

Utfärdad i Bryssel den 27 maj 2010.

På kommissionens vägnar
José Manuel BARROSO
Ordförande

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 juni 2010.

Närvarande: Statsrådet Olofsson, ordförande, och statsråden Odell, Bildt, Ask, Husmark Pehrsson, Larsson, Erlandsson, Carlgren, Hägglund, Björklund, Carlsson, Littorin, Borg, Sabuni, Billström, Adelsohn Liljeroth, Tolgfors, Björling, Krantz, Ohlsson.

Föredragande: Statsrådet Olofsson.

Regeringen beslutar proposition 2009/10:236 Vertikala konkurrensbegränsande avtal.

